

האבק

יונתן ברג

האבק

יונתן ברג

© באיטליה

דצמבר 2020

כל קשר בין הדמויות וההתרחשויות המתוארות בסיפור זה ובין המציאות הוא מקרי בהחלט

כל הזכויות שמורות למחבר ולהוצאת באיטליה
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך אחרת כל חלק שהוא מהחומר בספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחבר ו/או מהוצאת באיטליה.

עורכת: **מיה סלע**
ציור על העטיפה: **יוסף צויבל**
עיצוב העטיפה: **דורון צויבל**

אתר באיטליה
verona, Italy
www.initalia.co.il

email:
info@initalia.co.il

פרק א

ההרגל לטייל בערב היה חדש לה.

מסלול קבוע, כמה רחובות שעברה בפיזור נפש, עד לים. שם, יחד עם מחצית השעה האחרונה של השקיעה, צעדה במהירות לכיוון יפו. מולה ניצב כל העת הצריח, הולך וקרב אליה, מביא עימו את העולם העתיק, עם הקימורים והקשתות שלו. קימורים. המילה חלפה ולא מצאה לעצמה שום הדהוד בין רבי הקומות שגהרו על הטיילת ועל אחרוני הרוחצים, צעירים וצעירות שנעו במעגלים שהזכירו חרקים מבולבלים מצוף. הלחות גרמה לתנועה שלה להרגיש כמו חתירה כנגד משהו. היא אהבה את זה, את ההתנגדות, את המאבק, את הזיעה המלווה שריככה את העור. זמן רב היא לא חשה בגוף, והצעדות הללו הזכירו לה את האיברים, את העצמות, את הבשר.

במכנסי ג'ינס גזורים, בגופייה שחורה ובאודם שנמרח בשכבה עבה על שפתיה היא נראתה כהמשך ישיר של תנועת הצעירים שפסעו מהחול לטיילת, מסתדרים במהירות – בריקוד מיומן ולא מודע – בזוגות. הם עלו מהחוף, עדיין רטובים מעט. ההמולה המילולית סביבם הסגירה את תכונותיהם ללילה. המגע ביניהם היה חם ומהיר, אבל גם חלקי. הם נפרדו זה מזה רק כדי להתאחד שוב מאוחר יותר בעורקים הפנימיים של העיר.

הקסנוס התמוסס בדמה, והאיטיות שאפפה אותה נפלה לא רק על תנועת הבריות שעל הטיילת, לא רק על הבוכנה העיקשת של

הים ועל הזוהר החלש של החול, אלא גם בבטון, בזכוכית, באלומיניום ובאספלט. החומרים הקשים כמו נענו לדם ולתשלובת הכימית בתוכו, הלכו ונבלמו, פגשו את האוויר לא בכוח, אלא בהססנות, כמעט בביישנות. הכדורים היו מפוזרים בכל מקום בחדר שלה: במגירת שידת הלילה, בחדר האמבטיה; תמיד מצאה אחד מהם בכיס המכנסיים אחרי הכביסה.

היא המשיכה ללכת, והריסות הדולפינריום עוררו בתוכה משהו דומה, ערמת בטון פצועה וחסרת צורה, אבל כך גם גן צ'רלס קלור הפתוח, שבתוכו דווקא חג בחופשיות ריח המלח, עוקץ ומפזר סביבו את הדמיון בין הנעורים והחוף. בזה אחר זה צמחו בתוכה שברי הבטון והזוהר החלש העולה מהמשטח הצהוב. התזזיתיות הזו אפיינה את חייה של אלה, ודאי מאז המעבר לתל אביב. התחלפות תמידית, לעיתים בהפרש של דקות, של הנוף הפנימי. די היה במשב רוח, בקול מכוננית, באיזה בדל ריח שעלה ממאפייה או מאתר בנייה כדי לשנות כליל את הפנים, ואז את העין שארגנה את גווני העולם בחוץ. האפור והכחול קרובים, וכך גם הזהב והאדום.

בשנים המוקדמות הזמן כמעט ולא נע, וכשנע הייתה לו איכות של מים, שהיו מרכז הבילוי שלה ושל חבריה: שעות ארוכות בילו בירדנית או בכנרת עם סיגריות מגולגלות ושירי פופ מרמקול נייד, נכנסים ויוצאים מהזרם האיטי. אבל כעת היא צעדה לאורך הטיילת והרקיע המדמם. הרצים חלפו על פניה בתווי פנים מעוותים ממאמץ, וכמה דייגים בודדים עמדו על הסלעים, חסרי תנועה כמוהם. מוזיאון האצ"ל, אחריו הגשר הקטן, ואז כהרגלה בחודשים האחרונים – הטיפוס במדרגות העולות מהנמל לעבר יפו העתיקה, בהייה בת כמה דקות בחזית הקולוניאלית של כנסיית סן פטרוס ושהות בת כמה דקות בתוכה.

למה? לא היה לה מושג. התעוררה בה תחושה גופנית של צורך באותה עלטה מבושמת ובשורות הישרות הנעות לקראת הוויטראז', אשר בשעת ערב היה רק רמז לצבעוניות, ואולי אפילו אובדנה. היא התיישבה על ספסל עץ ועצמה את עיניה. היא שאפה את הריח הטחוב, המבושם, ריח של מקום אחר, ומהו מקום אחר אם לא פנים שונות בתכלית של האל? מנגינה אחרת המקדמת אותו, שפה אחרת המדברת כלפי הרקיע ומבקשת מענה. אלה העבירה את ידה על העץ, חיפשה שיחה כזו, הפונה החוצה וכלפי מעלה ולא מצאה. היא התנערה ושאפה עוד פעם אחת את ריח המערה והתחינה.

ביציאה התנפל עליה חום הקיץ, והביא עימו דחף לחשבון פנימי.

הבחינות האחרונות לתואר הראשון תמו, ועימם חלפו גם הגופים שתססו מעתיד ונעו בכובד ראש מעושה לצידה במסדרונות. ריחות של מין ומזון מהיר מילאו את כיתות הלימוד. היא ראתה סרטים, יותר מכפי שאפשר לזכור, והם הפכו לבליל של תמונות שעלו זו על זו והותירו בתוכה רק רושם קלוש, בעיקר של התחכמות. בחוג השני שלה, סוציולוגיה, עסקה לאורך כל השנה האחרונה במצבם של בני הגיל השלישי בקרב יוצאי ברית המועצות לשעבר, ומה שנותר בה מסדרת הביקורים בבתי השיכון בבת ים היה תמונה של חדר מדרגות מתקלף שבו תמיד היו זרוקים אופניים, וגבר מבוגר היה מביט מהחלון ושורת מדליות על חזהו, נוצצת בשמש ים תיכונית. הגברים, משום מה, תמיד היו במצב קשה יותר. הנשים עוד הזיזו את הידיים, ישבו יחד, דיברו. היא ראינה אותן, אבל לא הצליחה לדמיין את החיים ההם. לא את הקור, לא את הפנקסים, לא את הכיכרות.

הדרך חזרה לעבר הדירה שלה הייתה עשויה צעדים רפויים יותר, וכך גם היה המבט. בדרך ליפו הוא היה דרוך, בעיקר מול הגברים, אבל כעת היה מפוזר ומשוטט ללא כיוון.

מול רחוב הרב קוק, על החול, שכבה אישה. הבד תחתיה היה לבן ועמד מנוגד לתזזית הצבע שעל גופה – בגד ים אדום, צמידי זהב על ידה הימנית ושרשרת זרעים על צווארה. עורה היה שזוף ומקומט, שילוב שהדהד מאבק כנגד הזמן, ותבוסה. שיער ראשה היה צבוע בבלונד. אבל השפע הזה היה רק הכנה לפניה. מעולם לא ראתה פנים כאלה. החייתיות הברורה בשפתיים הפשרניות ובמצח הרחב, ומולם כמה חלקים משורטטים להפליא, התנוכים, העיניים, ובעיקר האף, שהייתה בו שבריריות שהעבירה בה רעד. היא עצמה את עיניה, האישה, מבקשת אולי להיזכר בשמש שכעת נעלמה במים, ואז, באחת, פקחה את עיניה והביטה היישר לעברה. תחילתו של חיוך נרמז על פניה, אבל מייד הם התעננו והתכווצו ברצינות, והמבט, שהפך נוקשה, נע מפניה של אלה לעבר המים, שכעת הלכו וקיבלו לתוכם חומר כהה, הפכו את עורם מעור חיה משועשעת למשהו אפל וקטלני.

תנועת הפנים של האישה, שנעה בחדות מהטיילת לעבר האופק, כמו ביקשה לחבר בין אלה לבין המים, להניע אותה מהיבשה לעבר העומק המרחף של הים התיכון, ולהתרום בה, כך נדמה היה לה, שאם לא תצעד לעבר המים משהו יאבד, ולא תהיה עוד הזדמנות לתקן.

היא עמדה במקומה והביטה כיצד האור האחרון מתמוסס בסגול ובכתום, נחלש ונמוג, ואז החזירה את מבטה. האישה המבוגרת התרוממה על הבד הלבן, טפחה על רגליה כדי לנקות אותם

מחול והחלה עושה תנועות למול הריקע. זה לא היה ריקוד ולא משהו מתחום אומנויות הלחימה, אלא תנועות דמויות ציפור, שנרמז בהן שיגעון. ידיה חבטו לפה ולשם, וגופה התפתל אחריהן. נדמה היה שגופה מבקש לחלץ מתוכו משהו, זיכרון, או אולי דווקא את מה שעלול לבוא. גופה של האישה התפתל שוב ושוב כמו אותן בובות ענק המחוברות למפוח אוויר. העוברים והשבים על הטיילת נעצרו להביט באישה, וגם מהחוף ננעצו בה עיניים, אך נדמה היה שאלה רק הגבירו את התנועות, מציבים אותה על במה קטנה.

הרי זה בדיוק כמו להביט בתאונה בכביש, חשבה אלה, פקק תנועה של מבטים פולשניים. היא הסירה את מבטה והחישה את צעדיה. למרות התנועה ומבט לא בלתי נעים מבחור צעיר, היא לא הצליחה להיפטר מפניה של האישה. היה משהו מאחוריה, מאחורי הפנים, ומה שנגלה שם הייתה תמונת נוף: מרחב מדברי שבו מעט מים וסביבם צמחייה דלילה, סרפדים, שוך וסירה קוצנית שכוסו באבק. חום צוהריים בלתי אפשרי נח על קירות ואדי שבורים. השמש הזו, מסמאת ונטולת מנוח, עמדה מולה למרות החשיכה המוחלטת שנחה על הטיילת. השמש, היא הרגישה אותה צוברת עוד ועוד נוכחות, מכה בכפות הרגליים, בעור, במרפקים, בצוואר. שמש שהטילה בה עייפות תמידית ותחושה כי האלימות בוא תבוא. שמש שחלשה כל השנים על סביבתה.

על רחוב אלנבי עמדו כמה מסעדות זעירות, ובפתחן, סביב שולחנות פלסטיק, ישבו כמה גברים מבוגרים, מולם בקבוקי זכוכית וצלחות פלסטיק מוכתמות בשמן. הם מלמלו משהו כשעברה, מטעינים את קולם בלחות גסה. כשהתרחקה, קולם נשמע כמו בשורה רעה. מעט למעלה בקעה מוזיקה ממועדון.

בחזיתו נגלו צמד שומרים בחולצות שחורות. הם נשענו על גדר מתכת והיכו מבלי משים בידם על סורגי הגדר. כשעשו זאת, גופם הדף שוב ושוב את החולצות ההדוקות. בפתח השוק נשא גבר על כתפו צינור מים עצום. הוא כיוון את הזרם כלפי מורד השוק. הדוכנים כבר היו נעולים. המים אחזו בזוהמה והיכו בה כלפי מטה, גוררים זרם עכור של קרטונים, פיסות מזון ופלסטיק. שוב ראתה את אותו ואדי, את המים הדלים ואת הצמחייה הנמוכה, אבל כעת גם זוהר חלש וסמוך למים, קבוע, מסמן לעבר פנים הוואדי. משם הגיחו מדי פעם בפעם חיות לעבר המים הצוננים.

אלה התיישבה באחד מבתי הקפה סמוך לכיכר מסריק והביטה בעוברים ובשבים. אי שם עמד משהו שרצתה להגיד, סצנה שהעמידה בסבלנות, במשך זמן רב, במקום לא ידוע. התחושה כי יש לה משהו להגיד והיא אינה יודעת מהו יצרה בתוכה פיצול. חלק אחד, גופני, שהה בתפאורה תמידית של מגרש חניה עמוס ברכבים, מואר בניאון, שם נוסעת עייפה ומלוכלכת בת דמותה קונה מים וסיגריות, נכנסת לרכב כבד וממשיכה בדרכה, דרך שתוביל אותה למפגש עם מה שנמנעה ממנו זה שנים, משהו שייאלץ אותה להשתנות. אבל חלק אחר בתוכה היה שרוי בתבוסה תמידית, בהכרה כי מה שלא תעשה לא ישנה דבר, לא יגיע לאיש, ואם יגיע, יחלוף עליו כמטפחת משי על פנים. היה עליה לאחד בין החלקים, אבל היכן? במקום קרוב למים, זה היה ברור מהליכת הערב הזו.

ברגע הזה שמעה את השם **ונציה** נפלט מפיה של אחת שישבה על כיסא בר מוגבה וקירבה כוס אל פיה. העיניים של החברה מולה נצצו, בעוד ראשה נע מעלה ומטה לחיוב, ואז פיה פלט גם הוא **ונציה**. את המילה ביאנלה היא כבר לא שמעה, שכן קמה באחת, בדחיפות, כדי לחזור הביתה.

פרק ב

אולם ההמתנה היה הומה אדם.

נוסעים נתקפו באותו בלבול ודחיפות של מעבר בין יבשות, נעים לפה ולשם, מדברים בקבוצות נרגשות, מטילים סביבם כוסות קפה ועטיפות זוהרות. אלה ישובה על כיסא והביטה סביבה. קניית הכרטיס המהירה, הזמנת החדר במלון, אריזת התיק. היא התנשפה במשך יומיים, אבל כעת נשימתה הייתה סדורה, רגליה נשלחו קדימה ורוח של הרהור חלפה בראשה. נסיעה תמיד מעלה מגמה של מילוי טפסים. אולי אלו מעברי הגבול, אולי ההכרה המטושטשת, כי מקום חדש פירושו הזמנה לשינוי, להפיכת הסדר.

היא ניסתה לפשפש במוחה ולמצוא הישג, אך התקשתה. אולי השירות הצבאי, שאותו העבירה בתור משק"ית ת"ש בפלוגה לוחמת ? ביקורי בית בנהריה ובדימונה, מילוי המסמכים התמידי, ובעיקר השיחות בלילה בחסות אור פנס חלוש וריח שמן רובים. הבסיס היה אז שקט, נטול הדחיפות האלימה שמשלה בו בשעות היום. הם לא רצו שתשנה משהו בחייהם;

החיילים ידעו כי אין בכוחה לעשות זאת. אבל הם כן רצו את ריח הבושם, את הרמיזה הארוטית בקול הנמוך, את הערות בשעה שכולם ישנים הדומה במידת מה למתרחש במעשה אהבה. הם רצו שהיא תרכון לעברם. הם הביטו בה, מגייסים גבורה וציות, מסירת הגוף עבורה, שהרי היא העם, היא חלק ממנו. אבל תמיד הופיעה לבסוף אכזבה בעיניהם כשקמה והתמתחה בעיפות, כשטפחה על המדים, מרעידה מבלי משים את חזה, מבטיחה לשלוח טופס נוסף.

אולי השנה שבילתה בה במכינה בערבה לפני הגיוס? נוף צחיח, שהוכתם מדי פעם בפעם בעץ, הקיף אותם. אד עלה מהקרקע, אבל גם מהבחורים ומהבחורות הצעירים, אד שנע בשבילי הישוב, בין הבתים הניידים, הספרייה, חדר האוכל וחדר הלימוד. מזגן חזק וארונות ספרים סביבם, והם ישבו והתווכחו בהתרגשות על עתיד המדינה, על לאומיות, על האל, על היעדרו, על הגשמה. מילים שזרקו לאוויר ותפסו שוב ושוב כמו לוליינים בבגדים צבעוניים בחסות רומנים וספרי הגות, פניו החורכות של א"ד גורדון, השירים של לאה גולדברג, הרומנים של עגנון ושל עוז. ביום הרגישו שהידיים שלהם מלאות וכבדות, אבל בלילות, כשנרדמו מבולבלים מריחות הגוף, ומאוחר יותר, כשנפרדו לשלום בכניסה ליישוב ופסעו לעבר החיים הבוגרים, לא נותר שום משקל. השכנוע העמוק במילים הגדולות, במעשים

הגדולים, כוחו יפה רק באותם חדרים ממוזגים, בשנים נטולות ההפרעה של לימוד ושל נעורים, אבל בהבל היס־תיכוני, עם קולרי הפרנסה, הדיור ומערכות היחסים, נדמה היה כי מעשים גדולים הם סימנים לחוסר אחריות.

ואולי, בכל זאת, הלימודים האקדמיים? פתיחת השנה מילאה את אלה התרגשות. בכיתות הלימוד נפרסו בפניה מניפות צבעוניות ששלחו משבי אוויר לפניה. ב"מבוא לקולנוע" צ'רלי צ'פלין רקד על המסך באולם חשוך. בצבע השחור והלבן היה קל יותר לראות את ההרס המודרני: תעשייה, כוח, חיפוש אהבה קולני. כל הזמן נופלים. חוסר התיאום, הטעויות והעמדות הפנים על כל צעד וכל שעל. היא התחממה מול צעדי הברווז שלו והחיוך חסר האונים. המרצה עבר למופעים הגדולים של הוליווד הצעירה, סיפורי תנ"ך מלאי עשן וניצבים והיצ'קוק, שניגן על המיתר המתוח של פרויד והעידן הפסיכולוגי, כפי שתיאר זאת המרצה.

היא ישבה באולם המוחשך ורטטה מרוב רעיונות. טבריה בשעת הלילה עם משב הרוח המיסטי־קבלי, הכנרת הנוצרית והעירום שלה ושל בן כיתתה מול הבתים בלבן והכנסיות. ישראל לא מוכרת שבה התערבבו מצביעי ש"ס, עולים חדשים ובני המושבה כנרת בהילוך הטוויסי שלהם. היא רצתה להחזיר את ישו לרקע הנידח הזה, כמו ב"אושר ללא גבול" של יגאל בורשטיין שראתה

באותם ימים. בחור צעיר ופרוע שיער המדבר, כמו השבים מהודו, על אחדות ועל שלום פנימי. היא רצתה לצלם את חבריה למכינה בברלין שבה נפגשו כולם בקיץ, הפעם בחסות הברגהיין ומועדוני מין. "חיים פעם אחת", אמרו זה לזה, משתמשים ללא בושה בקלישאה החבוטה מכולן. היא התכוונה ללוות את המעבר בין החנויות, בתי המלאכה והפועלים בבוקר לבין הברים על רחוב חיים ויטאל בערב. היא ביקשה למצוא את הדרך לשלב בין הבלבול שאחז בה מאז השירות הצבאי לבין הרצון החזק להגיד משהו. אבל היא לא כתבה דבר שעבר את העמוד החמישי של התסריט, ובסופו של דבר מצאה עצמה עוזרת ללא הרף לחבריה למחזור בסרטי הגמר שלהם.

מולה, בנמל התעופה, חלפה חבורת נערים. הם נגעו זה בזה בהתגרות, ואז פרצו בריצה מהירה תוך שהם מפילים כיסא בדרכם. הרעש הרעיד אותה, וממסך הקולנוע היא חזרה לכרטיס הנייר שהחל מתקמט בידה המזיעה. ונציה. היא ניסתה לטעום את המילה, להעמיד אותה מול ונציה שלה – נהר הירדנית בשעת הצהריים של שבת. היא ישבה שם על הגדה, מול חבל שהיטלטל ברוח. צל העצים שרף פה ושם את המים, והיא פוררה חתיכת חשיש וערבבה בטבק. העשן המתוק היה הבד היחיד סביבה. כך, עירומה ומטושטשת, בילתה את השעות החמות. באותן שעות הרגישה שהיא במקומה הטבעי: שרועה ללא תזוזה

כמעט על משטח עלים רמוסים, מזיזה בהתפנקות את היד על עורה הרך, מטבילה במי הנחל עצלה, עטופה במשחקי החום והצל.

כך ביקשה להיות תמיד, כבר מהכיתות הנמוכות. מחופרת מתחת לשמיכה שעליה דמויות מצוירות, נמלטת מארוחות משפחתיות לספה, מהספה למרפסת, הרחק מבני אדם ומהרעש התמידי המלווה אותם, הרחק מהפעלתנות התמידית, מאיברים שחתרו דרך האוויר, תמיד בכבדות, תמיד בבקשה שיביטו בהם. הקנאביס, מרגע שהכירה אותו, העניק לה מחסה תמידי, והיא התמסרה אליו.

על כיסא המטוס הקור הצונן של מערכת המיזוג העביר בה רטט לא נעים, כאילו מישוהו נטול פנים פלש לתוכה בבגדים סטריליים. מערכת המיזוג השמיעה קול יניקה סביבה. במושבים לידה ומאחוריה התיישבה קבוצה. הם הרעישו בדפי נייר שבהם פורטה תוכנית הטיול המאורגן. כמה מהם חבשו מסכות על האף ועל הפה. היא שלפה קסנקס מחפסת אלומיניום והביטה בו לרגע. היה לו צבע חלבי. טעם של וניל מילא את פיה. היא בלעה את הכדור והביטה מהחלון. מרכז הארץ ניבט למטה, משטח ארוך של אבן ובטון. כשחגו מעל תל אביב וגרורותיה עוד היה גופה נוקשה בציפייה להשפעה על המוליך העצבי, אבל כשעמדו מעל הים גופה הרפה והצטנף לשינה כבדה. רק פעם

אחת התעוררה, ולכמה שניות לא ידעה היכן היא. בתוך הטשטוש נראה היה כי שנים רבות חלפו, דור שלם, והיא באיזה קיום מתכתי ומקורר, כמו תם העולם ההוא, המיוזע, והוחלף – אולי בגלל תופת החום בחוץ – בקיום טכנולוגי ומוגן.

רק בחבטה על הקרקע התעוררה לגמרי. השניה הייתה כבדה מדי, והסם עוד פעל בדמה. שוב לא ידעה היכן היא, וזה דווקא נעם לה; שום מקום, ללא מסמכים. הקולות הנרגשים של הקבוצה מאחוריה החזירו אותה למציאות. הם קראו זה לזה בקולניות, טפחו זה על גבו של זה, חילצו מזוודות ונעמדו מתוחים במעבר, צפופים, אך לא מוכנים לוותר על סנטימטר של התקדמות. מייד כשנפלטה מהשרוול נכנסה לחדר השירותים, התיזה מים על פניה, ואז הניחה את הפנים כולן מתחת לזרם המים, הרטיבה את השיער והביטה במראה.

שיערה החלק בצבע הקפה נדבק לעור החיוור תמידית. שפתיה היו קטנות ומכונסות פנימה, והלחיים מלאות ותפוחות עד מתחת לקו העיניים. צווארה היה ארוך ומחוספס מעט, אבל היא התמקדה בעיקר באף, שהוליך אליו את הפנים והעניק למראה כולו פגיעות. עיניה, שהיו בעיקרן אפורות, השתנו בשמש חזקה לכחול חלש, ובחשיכה מוחלטת לאפור כהה. התכונה הזו תמיד נקשרה אצלה לחוסר החלטיות, להעמדת פנים. זיקית דרה בתוכה, ואת עורה היה אפשר לזהות באישונים משני הצבע.

הפנים, החיוורון והאף העדין של אלה שידרו חולשה, וגברים רבים התקרבו אליה בגלל אותה נזקקות. הם נעלמו מהר כשגילו כי אינה זקוקה לדבר, ודאי שלא לפטרונות של פנטזיית ההצלה. הם הביטו בה נעלבים, ילדים שלקחו מהם צעצוע מבריק. לעיתים חשבה שכך עדיף, וכך יהיו חייה – לבד, באיברים שמוטים ובאותה עייפות בתוכה שנראתה מבחוץ כמו נינוחות.

האוויר שבחוץ היה רווי לחות, אבל זו לא הייתה דומה ללחות של תל אביב; היא הגיעה מלמטה, כאילו רתחה האדמה והעלתה אד. האיטלקית סביבה הייתה אד נוסף, וגם העייפות.

פרק ג

מכה קלה העירה אותה. מולה הופיעו פנים בשרניות. הקול שדיבר אליה היה גס, עמוק ומעט צרוד, כאילו הגיע מאותו אד לח שמסביב. אבל העיניים, אלו דווקא הבהבו בעליצות, ובגללם לא הזיזה את היד שנגעה חטופות בברכה, ולא התמרדה כשאותה יד הושטה כדי לעזור לה לקום. "גבירתי ודאי רק הגיעה", אמר הגבר באנגלית שניכר בה המבטא. "פעם ראשונה בעיר?" אלה רק הנהנה ובחנה את מי שמולה מעט יותר לעומק.

על גופו נחה חולצה מפוספסת, ומטפחת אדומה, מוכתמת ומיזעת הייתה כרוכה סביב צווארו. ידו הוליכה אותה לכיכר זעירה אשר במרכזה עמדה באר ישנה. דלת כנסייה ניצבה מימין לבאר ודלתות העץ הכבדות שלה היו סגורות. הגבר הוביל אותה לעבר המלון, שאת שמו ציינה בלחש. הוא צעד מעט לפניו, רגליו בלעו את הקרקע בלגימות גדולות, גופו התנדנד כספינה בים סוער, אבל קולו, אולי כדי ליצור ניגוד בולט, היה איטי ושקט. "תופעה ידועה, כמעט מובנת מאליה, גברתי. אין לך במה להתבייש. לעיר הזו יש כוח כזה, כלל לא ברור אם היא על פני האדמה, את מבינה". צחוק פרץ מגרונו, ושוב גאתה בו הגסות:

"כלל לא ברור שאנחנו צועדים כעת בארץ החיים. הציפורים וסן מיקלה והזהב בחזית הבזיליקה". הוא הביט בה, וכשראה שפניה נפלו, החזיר את מבטו קדימה, צעד שוב במרץ מחדש והטעין את קולו בלחישה. "תכף יהיה קפה טוב ומיטה נעימה. הם משפחה נחמדה מאוד, משפחת טרנטו".

הגבר נעצר מול דלתות זכוכית, שמעליהן התנוסס שלט מלון. הוא הצית סיגריה, וכשאלה התכוונה לפתוח את הדלתות, ידו הושטה כלפיה בחוסר סבלנות. "משהו למדריך?" צחקק וטלטל את הסיגריה. האפר צנח והאט, אולי בגלל הלחות, ואז נעצר על הקרקע בערימה שהזכירה אסון. "מה?" נפלטה השאלה מפיה, ומייד נרתעה לאחור והגנה בידיה על התיק הקטן שבו טמנה כסף, דרכון, מכשיר סלולרי ואת התרופות. פיו נפתח, ושיניו, שהיה להן גוון אביך, נשלפו קדימה, והמטפחת המוכתמת רעדה. "כמה מטבעות", אמר וטלטל את ידו, בעוד גופו חוסם את דלתות הזכוכית, אשר מבעד להם נראה דלפק קבלה לא מאויש. אלה תחבה את ידה לתיקה בבהלה, שלפה שטר ובתנועות משתנקות הניחה אותו בידו. רק כשנעלם הבינה כי היו אלה מאה יורו. תבוסה מהירה חלפה בה.

למרות המפגש בלילה הקודם, בבוקר קמה אלה חדורת התלהבות. הזרות שבחוץ הייתה מסקרנת, והיא אכלה את ארוחת הבוקר בעוד אם המשפחה, שלבשה שחורים, הביטה בה

מעמדת הכניסה לחדר האוכל חסרת תזוזה. באותה התלהבות היא פרצה לעבר הרחובות ומייד התבלבלה ומצאה את עצמה מול פסל שחור. מולה ניצב פתח מוזיאון. מוזיאון? זה נראה היה לא הולם למשימה שלה: החוצה, כמה שיותר החוצה, אבל העדינות והצבעים הבהירים בפתח נסכו בה שלווה.

אלא שהשלווה לא נמשכה במסדרונות הלבנים שצעדה בהם, מסדרונות שנשטפו באור ניאון רפואי. היא צעדה בין גופים מנופחים, גילי צבע ואור ומבנים גיאומטריים שריחפו בחלל, ונעצרה בתקווה בכל פעם שנדמה היה לה שנרמזת ביצירה פיסת מציאות ממשית, בעלת קווי מתאר, המציגה בתים, עצים או בני אדם הנאמנים לצורת גופם, אך שוב ושוב התקרבה בהתלהבות רק כדי לגלות שבכל בד היה קור.

בסלון העצום שבו צעדה לא היו תלויים ידי בני אדם ולא גופם, אלא רק מוחם. אלה כבר התייאשה וכיוונה את צעדיה ליציאה, טעונה באכזבה נוספת, אך כשפנתה באחד החללים לעבר היציאה נגלה לעיניה בד גדול ממדים ובו זרמים של צבע שחור על רקע בצבע אבק. כשהתקרבה ראתה גם את האדום עולה פה ושם ומנסה לגבור על הכתמים דמויי השוט בצבע המוות. 'ג'קסון פולוק, יער קסום' – כך היה כתוב מתחת לציור, והיא צחקה בקול. הניגוד הפתיע אותה, אבל הצחוק פרץ באלה גם במקום עמוק יותר, כי מה שעמד מולה היה עולמה הפנימי, שעד עתה

לא ידעה את צורתו החיצונית, וכעת ראתה את אותה תזזית והיעדר סדר על רקע ים תיכוני, אבל גם את אותן התפרצויות, חלשות אומנם, אבל מהבהבות אי שם בתמונה ואינן מתייאשות.

עם אותה תמונה הגיעה לכיכר סן מרקו. מחצית היום כבר עברה, ולפני הבזיליקה ומגדל השעון וארמון הדוג'ה רצתה להיטיב את נפשה והתיישרה לרגע באחד מבתי הקפה. היא הניחה את משקפי השמש וראתה כי כולם סביבה תיירים, על פניהם עמדה אותה שביעות רצון נפוחה שאדם חובש על פניו בחופשה. היא קמה ממקומה ושוטטה כמה דקות עד שמצאה בית קפה אחר, שניצב בלב כיכר קטנה. שם התיישרה והשיטוט המשיך בעיניה, שנעו לעבר פנים בית הקפה.

חבורה של ארבעה גברים מבוגרים ישבו סביב שולחן, כוסות קפה מולם. שלושה מהם התווכחו, ידיהם נעו באוויר בתקיפות, גופם היה מלא מעט ושיערם משוך לאחור. אבל הרביעי, הוא הביט קדימה וצל חיוך על פניו, לא רק בזוויות הפה אלא גם בנינוחות הישיבה ובקמטים שלצד עיניו. לפתע נרעד, התכנס לרגע, קיפל באיטיות מפית והניח אותה על השולחן, ואז טפח על החולצה, ניקה פירורים מהשולחן, שלף ספר שנח ככל הנראה על ברכיו ופתח אותו בתנועה רגועה ואיטית. פניו התרככו כשהחל לקרוא, בעוד קולותיהם של חבריו הולכים וגוברים.

מלצר מבוגר התקרב לשולחן באיטיות והניח צלחות לפני כל אחד מהם. שוב התפלגו הגברים, ובעוד שלושת המתווכחים, שפניהם עדיין היו אדומות, שקעו במה שנראה מרחוק כעוגה, הגבר הרביעי ניהל את פעולותיו במין דקדקנות: ראשית סגר את הספר והניח אותו לצד הצלחת, ואז רכן מעט והביט בצלחת בעודו נושם לאט. רק אז הרים את המזלג, הביט לרגע בחבריו המהירים ממנו וחיך כלפיהם מבלי שראו. החיוך, היה זה החיוך שגרם לאלה לשקוע עוד יותר בגבר. הוא הביט בהם באותה צורה שבה לעתים הביטה היא עצמה בסביבה, לא מובנת ובכל זאת בעלת חן, חן שנבע מעצם התנועה הבלתי פוסקת. אך בעוד היא עצמה נבהלה ממנו כאשר הגיח בתוכה אותו חיוך, נבהלה מאותה התמסרות שחשה לדבר שכלל לא ידעה מהו, הגבר שמולה חיך בנוחות וגופו נותר גמיש ויציב כששקע באכילה, מסור כולו לחושים. כשסיים, לאחר כמה דקות, נגע קלות עם המפית בצידי פיו והביט שוב בחבריו באותו חיוך, שעה שהם, שגופיהם היו מלאים משלו, נראו נפוחים ומותשים.

העיניים שלהם נפגשו, רק בחטף, אבל היה די בכך כדי לגרום לה לחטוף את התיק, להותיר כמה מטבעות על השולחן ולמהר לעבר הבזיליקה. המבט שלו היה מזמין – רכינה קלה של הפנים, עווית של מחוות היכרות, ובעיקר יציבות שלא נמלטה לצדדים

ולא לרחבת הכיכר, אלא נותרה ממוקדת, לא בעימות או בתאוה, אלא בהתעניינות.

היא נכנסה לבזיליקה ומייד ידעה שטעתה; החלל המה גם הוא מתיירים ומהחיות הבלתי נסבלות שאחזו בידיים: מצלמות שהיכו שוב ושוב באפלה. במהומה הזו לא נותר ולו דבר מתפילה, מאמונה או מיופי חיצוני. להיפך, ריבוי הזהב בחלל הבזיליקה נראה לה לא יותר מהדהוד של העושר שנדף מהמעמד הבינוני והגבוה שחלף מולה בחלל, נתון לאותה תחושת גאווה הנובעת מהתנועה בין שכיות החמדה של האנושות. היא דמיינה את הבתים שלהם, את הניקיון ואת החנויות, את הרפרודוקציות ואת הרשימה הפנימית שהם ממלאים בצייתנות. כשחיפשה פינה שקטה מצאה עצמה מול גופו של ישו מוקף זהב. תמונת הכנרת, הר האושר והעלייה לרמת הגולן עמדו מולה. בנוף הילדות שלה היה זהב, אבל עכור, זה של אבק, חום כבד וחורש ים תיכוני נטול פאר.

שעות אחר הצוהריים עברו במהירות, ובערב לא חשה שום רצון לצאת מחדרה, שבו שקעה בקריאה בספר בעברית שמצאה בפינת חדר האוכל של המלון. היה זה הספר "חותם המים", שכתב סופר רוסי ושמו יוסיף ברודסקי. מעולם לא שמעה עליו קודם, והיא התקשתה לקרוא בספר, שהיה סמיך מדי ומהיר מדי עבורה. אבל גם אם לא הבינה הרבה, מתוך השורות והדפים

עלתה אווירה. כן, חשבה לעצמה, זו המילה הטובה ביותר לתיאור הערפל שעלה מהשורות. האדם הדובר בספר, היא דמיינה אותו עטוף מעיל גשם חום, מרכיב משקפיים וצעדים מהירים וחרישיים סביב מה שתיאר – תנועת המים המרככת את האבן, ארמונות מכוסים אבק, רציפים העולה מהם ריח עכור של טחב – מה שמתרחש לאימפריה כשהיא מובסת והעבר חשוב בה מההווה.

בבוקר החליטה לבקר בגטו היהודי. לא ידעה למה. היהדות נראתה לה תמיד דבר רחוק, בלתי מושג, בלתי מובן. לא האל, שאיתו דיברה באופן תדיר וללא שום הפרעה, אלא הסדר, המעשים והבגדים. אבל בכל זאת נכנסה לבית הכנסת הקטן בכיכר המרכזית. לא היה בו אדם, והריקות רק הכפילה את הדלות שבו. ארון קודש צר, בימה מעץ מתקלף, טלית שמוטה על שולחן, צידה האחד נוגע ברצפה, וספרים, פה ושם ללא סדר ובכריכות לא מזמינות. היא עימיתה בתוכה בין המראה הזה למראה הצוהריים מאתמול של התקרה הגבוהה והזהרת, הפסיפסים ופסלי הסוסים, ואילו פה, בכיכר הגטו היהודי, רצפה אפורה ואותו דחק שהיא מכירה טוב כל כך מהבית.

ביציאה הקפידה ללכת לאורך המים ולהתמסר ככל יכולתה לתיירות בעודה מביטה על גונדולות שבהן זוגות ומשפחות שוכבים פרקדן. הם לבשו בדים קלים ודיברו בקולות גבוהים.

פרצי צחוק נשמעו מכל עבר, מסתבכים זה בזה ועולים לעבר השמיים העכורים מעט. המסעדות היו מלאות, והיא עצרה מול מחזה שנגלה אליה מבעד לזכוכית. אותה קבוצה מהמטוס ישבה שם, ומולם איך־ספור מאכלים. הם הטיחו את ראשיהם לאחור ושמן נצץ על השפתיים שלהם כשדיברו, מדגישים כל מילה בתנועות ידיים נמרצות.

לא היה דבר נהנתני או הדוניסטי במראה. תכונות אלו זקוקות למידה של אלגנטיות, ואילו הם בלסו, חטפו ונשמו במהירות, מאיצים את חוסר ההלימה שלהם למפות, לרגלי השולחנות העבים ולעיטורי הקירות העשויים קצפת גבס. אלה הביטה בהם בתדהמה. אחת הצלחות שהייתה מעוטרת בפס כסף לכדה את מבטה. לרגע לא הבינה מדוע היא בוהה בה כך, ואותו חוסר ידיעה, כדרך חוסר הידיעה, החל מגבש בתוכה חרדה. אבל אז הבינה – הייתה זו צלחת זהה לזו שראתה בבית הקפה, ומייד עלתה בדמיונה דמותו של הגבר ומחווה זעירה שלו: כיצד טיפל בספר שבידו, אצבעותיו נגעו לא נגעו בדפים וכיצד עבר בין דבר לדבר – הספר, הקפה וחבריו, כשבין האחד לאחר הייתה הפוגה קטנה, לא יותר מנשימה ארוכה, שסיימה נוכחות והכינה את האחרת.

היא לקחה, מתוך דחיפות, אוטובוס־מים שנע לאורך התעלה הגדולה. העמודים שפרצו מתוך המים עמדו כניגוד לחזיתות

הבתים, שהתעקשו להיבדל זה מזה והטעינו את התעלה בתחרות, בהתגוששות אסתטית שאחזה את העין ושטפה אותה שוב ושוב בצבעים רכים, מרוככים עוד יותר על ידי משחקי האופק הנפתח ונסגר. כיפת סנטה מריה דלה סאלוטה ריחפה כל העת מולה שד אבן שנראה כמו מניק את הרקיע, רקיע שבוונציה, אולי בגלל המים, אולי בגלל הפיתולים והסמטאות ואולי בגלל הנפש שמבקשת למצוא יופי, שמאחוריו תמיד ניצב האל, נדמית קרובה מהרגיל, רוכנת בבדים מקומטים על תחנת המוניות, על רצפת האבן ועל בית הקפה והשולחן שמולו התיישבה אלה, הניחה את התיק ומייד החלה לחפש את רביעיית הגברים בתוככי בית הקפה.

לשמחתה, הם לא היו שם, שלושת החברים, אם כי הוא כן, יושב לבדו לאותו שולחן, שקוע בקריאה בעוד ידו משחקת עם מפית לבנה. האצבעות שלו פיתלו את הבד, ואז עברו מבלי משים זו על זו, מנקות ומלטפות. כוס הקפה שמולו הייתה חצי מלאה, אך נדמה שהעולם החושי נדם עבורו. במשך עשר דקות לא הביט בשולחן, לא בבית הקפה ולא ברחבה שמולו, גם לא כשקבוצת מטיילים עברה ודיברה בספרדית קולנית, גם לא כשליד שולחנו חלפו מלצרים במהירות בדרכם לדלפק ההגשה, וגם לא כשרעש מגפון של מדריך תיירים קולני נשמע ממרחק. היא הביטה בו מבלי להתיק את עיניה, מלווה את הנשימות האיטיות שלו ואת

החיוך שעבר על פניו מפעם לפעם, ואז התחלף בהנהון הסכמה שאחריו מבטו נע מעט כלפי מעלה, השתהה לכמה שניות ושב לקריאה. מחצית השעה עברה, ואז שעה, ועל שולחנה של אלה נערמו כוסות וצלחות. המלצרים תקפו אותה שוב ושוב בדבקות ובעיקשות, ולא זזו עד שהצביעה על מנה כזו או אחרת מהתפריט.

הגבר קם לבסוף, ניער את הספר ואת החולצה ופנה פנימה. הוא נפרד מהמלצרים, גרם להם לפרץ צחוק, ואז יצא מבית הקפה. אלה התנערה, חטפה את התיק והטילה שטר על השולחן, ממהרת אחרי הגבר. מעולם לא עשתה דבר כזה, והגוף שלה הגיב לכך. ליבה דפק במהירות, רגליה רעדו, החום ניפח מעט אצבעותיה וזיעה גרמה לעורה לבהוק עוד יותר בשמש.

לרגע נעלם הגבר, אבל מייד נגלתה דלת קטנה שעליה הוטבע סמל של גונדולה עשויה דיו, שהתפזר מעט מגוף הגונדולה לצורת כתם וורשאך. אכן, הגבר היה שם, בין כמה מדפי ספרים ודלפק זעיר שעליו נחו פנקסי נייר מעוצבים בעלי חזית לבנה ורישום מפוחם על כריכתם. מאחורי הדלפק ניצב שולחן ועליו מחשב. מולו ישב בחור צעיר, גופו כבד ורעמת תלתלים מכסה את פניו, שנשברו במסגרת משקפיים כבדה וכהה. הבחור הנהן לעברה ושב למחשב. הגבר, ששקע לרגע בקריאה, הרים את מבטו ופנה כהרגלו כלפי מעלה. כשמצא את התקרה השתהה בה לרגע, ואז

הפנה את מבטו לחלון הזכוכית שממנו נגלה הרחוב, שם מצא מרחק, ואז שב לקריאה. היא דפדפה מעט וגילתה כי כל הספרים הם ספרי שירה. היא התאכזבה; תמיד נרתעה משירה. כשקראה את השורות הקצרות היה נדמה לה שהן מהתלות בה: מגלות דבר יקר ומייד נמלטות מפניה. היא התקרבה אליו וכבר הכינה את ידה לגעת בכתפו, אחוזה בדחף דמוי חלום, אך הוא התנער, הסתובב, הביט בה בהפתעה ואז בחיוך, הנהן כלפיה וקימר מעט את גבו בהשתחוות קלילה, ואז יצא מהחנות.

צעדיה פנו אחריו, אבל המוכר הצעיר פנה אליה באיטלקית, וכשהביטה בו ברתיעה עבר לאנגלית. החנות הייתה גם בית הוצאה קטן רק של שירה, והוא היה המוציא לאור, העורך והמוכר. מהר מאוד חתרה מבעד לסיפור המקום לעבר הגבר שאחריו עקבה. "פרופסור טיריני?" ענה הבחור לשאלה שלה. הוא נכנס מדי פעם בפעם. במהירות פרס בפניה את מה שידוע לו: מלומד חשוב באוניברסיטה מקומית העוסק בכתבים עתיקים, כלומר כבר פרש. אלמן, היה לו ילד אחד, אך זה נעלם לפני שנים בג'ונגלים של דרום אמריקה. את הספרים שלו, כך הבטיח, תוכל למצוא בחנות הספרים ברחוב לה קנוניצ'ה. הוא כיוון אותה לשם, ליווה אותה לדלת וצייד אותה בספר באיטלקית. "את המילים אולי לא תביני, אבל הרישומים פה נהדרים", אמר.

פרק ד

כשהתעוררה למוחרת עמדה בחלון אפרוריות, שכבה אטומה שבלביה רק רמז בדבר השמש שמעל, אבל בגופה פנימה של אלה דווקא התרחשה התבהרות. הספרים שקנתה בחנות נותרו בשקית, אך היו עדות להתקרבות וכמו הדיפו ריח טוב. היא ירדה למטה, אכלה במהירות ובתיאבון והזדרזה לצאת לרחוב, דוחה מעליה את הרשימה שהכינה בארץ – רציפים ובתי קפה, כנסיות, גלריית האקדמיה, האי מורנו. לא, הרשימה הזו נראתה לה מגוחכת, רדופה לא פחות מהעיר שהגיעה ממנה. הקלות שבה ויתרה על הרשימה, ידעה במקום פנימי ונסתר, לא הייתה כולה אומץ, פסיעה לעבר הלא נודע, כי כל העת כשפסעה לפה ולשם ברחובות, טובלת את ידיה במים ואפילו שרה לעצמה מבלי משים את אחד מאותם שירי יהודית רביץ שהיו נפתחים בתוכה בחום ובהתרגשות, פעמה במרחק פעימה קבועה: בית הקפה וההילוך האיטי שלו, מבט הנשבר כלפי מעלה, מהמהם לעצמו ושב ומחפש את בני האדם.

אך בטרם הגיעה לשולחן בית הקפה שבו ידעה שתמצא את פרופסור טריני, שהרי היה גלוי לה כבר כי היה הוא איש של הרגלים, מאורגן ואיטי, התיישבה אלה על גדר אבן נמוכה מול תעלת מים שבה חלפו מדי פעם בפעם גונדולות והביטה לסירוגין במים השמנוניים ובמסך הסלולרי.

השינוי הגדול ביותר ביחסים בין בני אדם הוא המידע המוקדם; לא עוד פנים שלאט־לאט מגלים את טבעם הפנימי ופה שמספר את סיפור החיים פיסה אחר פיסה: הילדות בטורינו בשלהי מלחמת העולם, הלימודים במילאנו והשנים הארוכות בספרייה. בחוץ רכבו חברי הילדות שלו על אופנועים לאגם קומו, התחתנו והרכינו ראש אל מול המשפחה והפרנסה. הספרים העתיקים, ריחם הטחוב והחיים החדשים של העבר שקמו בתוכו. את כל זה קראה בריאיון באנגלית שמצאה באתר אינטרנט. האצבעות החליקו על המסך והיא שקעה לאותו ריכוז מתכתי המצוי בגלישה ברשת בעודה חוטפת פה תמונה שלו על רקע מדפי ספרים וכאן פרט ביוגרפי על אשתו המנוחה. עיניה שרפו מעט, אך היא המשיכה ועברה מדף לדף בשיט נטול מנוחה במורד הרשת, נתקלת ברמז ופונה לשם, ומייד מגלה תמונה וממשיכה ממנה. והינה כבר נערמו הדפים זה על זה, ופרט דחק פרט ותמונה דחקה תמונה אחרת עד שלא צורה ברורה נוצרת שם, צורת חייו של הפרופסור, אלא קולאז' מפוזר ומקוטע שבו רגע

מחייו לאחר מות אשתו נמהל בסיפור מטיפוס בהרים בימי הנעורים, ואותו מפלחת שנה שעשה בספריית הוותיקן, וכל אלה נסוגים מפני מונולוג ארוך בתשובה לשאלה מדוע קבע את חייו בוונציה בסיכומו של דבר, והמענה שלו כי ונציה היא, אחרי הכול, ספרייה אחת גדולה, כזו שאינה עשויה דפים אלא אבן ומים, אבל הריח אותו ריח וטשטוש הזמנים דומה.

הוא המשיך בריאיון ואמר כי לעיתים אי אפשר לדעת מהו העידן שסובב אותך בשעה שאתה פוסע על פונטה די ריליטו, ואותה תחושה בדיוק אחזה בו כשקרא את הספרים הגנוזים של החכם היהודי רבי משה חיים לוצאטו. כשהרים את ראשו אז, בספרייה שכבר הייתה נתונה לדמדומים, ופה ושם נחה להבה חלשה של אור על מדף או על ספר, חש בבהירות כי בחוץ מתאסף המון, נרגש לקראת דבריו של הנביא. היא ניעורה, מבטה נחלץ מהמסך ומייד נתקל במים. אלו החזירו אליה את המילים 'חכם יהודי'. המילים הללו טפחו על ערימת אפר בתוכה, ולפתע ניעור בה זיק.

בביתה של אלה לא היה דבר מהיהדות. בחגים הם נסעו בטוויטה המשפחתית לטיולים ברמת הגולן. הוריה רטנו לנוכח האוכלוסייה הדתית ההולכת וגוברת, ואם לא ההכנסה של אביה מהעבודה בבית המלון לא היו נותרים שם. והיא, שלא ניתן לה דבר מהיהדות, לא לקחה גם כלום בעצמה. בכל פעם שנתקלה בדרשה של רב או בוואן שעליו קיפצו חסידים בטלוויזיה

או ברחובות תל אביב, הייתה מעווה את פניה ברתיעה שיש בה תערובת של התנשאות וחוסר הבנה, וחבריה סביבה עיוו את פניהם גם כן. בימי המכינה נרתעה מספרי התלמוד והחסידות והעדיפה את הכריכות הצבעוניות של הרומנים. אם כך, כיצד זה שכעת המילים הללו גרמו לה לשמחה שקטה, כמו ישנו איזה סוד שהיא שותפה לו בדמה ואותו גבר מבקש לפענח.

עיניה שבו למסך, אך בטרם הצליחה למצוא שוב את הדף ולהבין מיהו אותו משה חיים לוצאטו, נדחף קדימה הבהוב של אתר חדשות ובו כותרת בצבע שחור מאיים, ותחתיה תמונה של אישה במדי בית חולים וכמה שורות המספרות על התפרצות הולכת וגוברת של וירוס בסין ועל ערים הנכנסות לסגר וחיים הנתונים למשטר כמו עתידני. אלה פערה מעט את עיניה. כל מה שהגיע ממדינה כמו סין נראה לה כמתרחש במקום אחר, בכוכב לכת שלו חוקי טבע אחרים, וגם אם תבקש לא תצליח להבין את הדמויות שניבטו מהצילומים, מבוהלים וחסרי אונים מול אויב לא נראה. הודות לאותו ריחוק דחקה אלה את הידיעה מעליה, אך זו הצליחה לעורר אותה מהבהייה במסך, והיא קמה והחלה פוסעת שוב.

הוא אכן ישב בשולחן הקבוע ובכיסא המועדף עליו, שקוע שוב בספר שהונח על ברכיו ומעביר בין אצבעותיו מפית לבנה. הפעם התיישבה קרוב יותר, והמלצרים, במחווה של היכרות, העניקו

לה זמן להתמקם. קרובה כל כך הייתה עד שריחו הגיע אליה, ועימו גם יכולה הייתה להביט מקרוב בתווי פניו ובשיערו, שהיה סמיך ומלא, עשוי גלים, משוך לאחור ומפוסק במרכזו. פניו, שכבדות נרמזה בהם באזור הצוואר והלסת, נעשו קלילים להפליא בעיניים ובאף המחוטבים, שסביבם נראתה רקמה עדינה של קמטים קלים שנמתחו מעט כשעברה בו מחשבה, ואז גם גביניו נפלו מעט ובמצחו עבר רעד מהיר.

הטלפון שלה רטט, ועל המסך נראו פני אימה. היא הביטה במסך בהלם, כמו לא מזהה את האישה, ולאחר שזיהתה אותה נראתה לה אימה כשייכת גם היא לעולם אחר, לקיום רחוק ובלתי מובן. החדירה הבלתי פוסקת של עולם לתוך עולם באמצעות המכשור האלקטרוני משבשת והורסת את האפשרות להכיר מקומות חדשים ולהכיר את עצמך מחדש. אימה, בעלת הפס הכסוף בשיער, הטוניקות הארוכות והשרשראות המוגזמות בצבעים חזקים, שיושבת ערבים שלמים על מרפסת הבית מול הכנרת ומול מקלות הקטורת והבדים שהביאה מהמזרח. הפעימה שהרגישה כל הבוקר, שכעת התגברה והייתה גם לערנות בגוף כולו, התמוססה כששמעה את קולה הצרוד מברך אותה לשלום וממשיך מייד מבלי להמתין לתשובה.

"נדמה לי שכדאי שתחזרי עם כל הדבר הזה בסין", אמרה. קולה הנחרץ גרם לאלה להתכווץ ולהנהן באי רצון. היא שתקה בשעה

שההוראות ניתכו עליה במפולת: לארוז במהירות ולעלות על אחת מטיסות הערב, היא כבר בדקה ויש שפע מהן, ולא לגרור את הזמן כי מספיק חולה אחד וכבר יש חגיגה שלמה, וונציה צפופה ובני האדם שם חולפים זה על פני זה בסמטאות. אלה ביקשה להתמרד, אך מגרונה פקעו רק מחוות קטועות של הסכמה.

תמיד היה כך, ולא רק אצלה; היא ראתה כיצד החברות שלה ובני גילה יושבים על ספות בדירות שכורות בתל אביב, יוצאים ובאים מברים ברחוב דיזנגוף, מנהלים חיי מין מסובכים ומגישים את העבודות באוניברסיטה בארשת חשיבות עצמית של גילוי עולם, ויותר מכך, חשים כי הם חלק מגוף גדול הרבה יותר, עולמי, של בני דורם המלאים עד להתפקע בידע, בכל מיני סגנונות מוזיקליים המתיכים יחד תרבויות והשפעות, ובגיבורי תרבות שאינם ניתנים להגדרה, לא מגדרית ולא תוכנית. כל זה נצבר יחד לתזזיתיות תמידית, לקפיצה מפה לשם, לחוסר מחויבות למקום, לחוסר מחויבות למה שהמקום מבקש מהאדם, להתגייסות בהולדה ובהשתכרות, במעורבות פוליטית וחברתית. היא ראתה את החברות והחברים הללו קופאים כשהוריהם התקשרו. ראתה אותם נעמדים כמו חיה מבוהלת מול פנסי מכונית ומהנהנים במרץ לקול הדור הקודם, זה שחשבו אותו מוגבל ושקוע עד הצוואר במקומיות מביכה, אבל גם זה

שחושב עבורם, מתכנן עבורם ומביט עבורם לעתיד, ואז מוסר להם הוראות בטלפון. הם הנהנו, ומייד כשייגמרו שנות העשרים, ידעה אלה בליבה, ירכינו כולם את ראשם וישילו מעליהם את גלימות החשיבות העצמית והמורכבות הפנימית והחיצונית ויפסעו לאן שיגידו להם לפסוע.

וכך עושה גם היא, מתרוממת מהכיסא בעודה מהנהנת לאימה ומסיימת את השיחה עימה. בעודה עוברת ליד השולחן שלן, הרים אליה הגבר את מבטו והנהן לעברה בידדות. והיא, בלא להתכוון, פלטה לעברו "נעים מאוד", התבלבלה, ומיד הוסיפה "ראיתי אותך בחנות", וכשלה עוד יותר וכבר ניטעה בפקעת הבהלה והבושה. "כלומר, קראתי ספר שלך", אמרה, והמילים יצאו מפיה באנגלית מגומגמת ורצופה טעויות. "ספר יפה", היא סיימה, נעמדה על מקומה ולא ידעה מה לעשות עם גופה. ידה חשה כיצד רצועת התיק הולכת ומחליקה עם הזיעה הגוברת, והוא התרומם מולה ודחק מעט את הכיסא לאחור, ואז חיך והושיט את ידו. "תודה רבה, גברתי הצעירה", אמר לה בעודו מניע קלות את ידה ברכות.

התיק נארז במהירות, ובאותה מהירות חלפה ידה על המסך והזמינה טיסה, ואף מהר יותר ירדה במדרגות ועלתה לאוטובוס מים של העירייה. אותה מהירות עברה מן הגוף אל הנפש, וזו התרוצצה ודמיינה כשאלה הביטה על הספינה בוצעת את המים

ומפלחת אותם, והאדות הולכות ומתרחקות ונוקשות על הבתים, שכעת צבעם הרך היה כמעט מכאיב. היא חשבה על הווירוס, מעין חלקיקי אבק זעירים המגיעים ממפוח ונושרים כמו שלג באיטיות ובנחישות על האדמה, נתלים ונמהלים בירוק של כנסיית סן סימאון פיקולו ומגיעים אליה, לא בתוקפנות, אלא כמו בשורה שידעה כי תגיע.

בעודה גוררת מזוודה, פסעה אלה לצד חנות זעירה שבחזיתה ניצב דוכן עיתונים קטן. מבטה רק עבר על פני הדוכן, ובכל זאת תפס בקצה עמוד העיתון תמונה של רחוב ריק לגמרי ומעליו חלונות מוגפים. לא היה איש באותו רחוב, והיא עצרה על מקומה וראתה כי השלטים בו הם בסינית, ולא היה בו איש מלבד שוטר שפניו כוסו במסכה וידו השלוחה קדימה סימנה לגורם בלתי נראה לעצור.

בעוד עיניה נסגרות ממכת שמש ראתה אלה את עצמה; ראתה את גופה הכנוע, השחוח, את ידה המתוחה כדי לאחוז במזוודה, את שריריה הקפוצים בבהלה ואת תנועת הנהון בשיחה עם אימה שכמו אחזה בה כולה, בדמה ובאיבריה הפנימיים. ואז הזדקפה באחת ונזכרה בכתבה שלא קראה עד סופה. וכך, בעוד העוברים והשבים חובטים מדי פעם בפעם בצידי גופה, קראה אלה בטלפון הסלולרי על המחקר המרכזי של ניקולה, מחקר פורץ דרך על תעלומת חייו וכתביו של החכם היהודי. כך גילתה

את שמו הפרטי של פרופסור מריטיני. תדהמה אחזה בה, וזו הלכה וגברה עם כל שורה ופסקה.

היא כלל לא ידעה על המערבולות העתיקות שסחפו את בני שבטה. מולה נפרשו בתי דין וחלומות מנופצים על משיח ושמו שבתאי צבי, על כתבים המבקשים לגלות את סודות הבריאה ועוסקים במיסטיקה, על רדיפות ועל תיבה שהופקדה במחסן של בית דין, ובה כתבים מסתוריים, אותם כתבים שניקולה יצא למסע אחריהם, מסע שעבר בין ארצות שונות והגיע לאמסטרדם, לפרנקפורט ולירושלים.

בפסקה שתיאר בה את ירושלים התעכבה אלה עוד יותר, כאילו יש בעובדה כי אותו ניקולה ביקר בעיר סימן של קירבה ביניהם, שהרי גם היא עלתה מדי פעם בפעם לירושלים, בעיקר להופעות של חברים שלה, לפסטיבל הקולנוע או למוזיאון ישראל. אבל כל אלו לא הופיעו בדבריו. המראיין ביקש את חוות דעתו על המדינה המזרח תיכונית, וניקולה ענה תשובה ארוכה. הוא החל בדמיון לאיטליה – האקלים, הים והקרבה לחושים – אבל אז הפריד בין השניים, וליתר דיוק בין יבשת אירופה למדינה הצעירה, שאותה דימה לנער מתבגר מנופח מהורמונים המצוי בשלב האומניפוטנטי, שבו הוא חש עצמו כל יכול, והתזזית שבו אינה מאפשרת כלל שיקול דעת. לא רק סכנה הוא מצא בכך, אלא גם חוויה יקרה החסרה כל כך בסביבה החברתית שלו.

"אבל", הוא המשיך והדגיש, "עוד תבוא ההתפקחות, כי השטף המעוור מסתיים ואחריו מופיעות כמה שנים מטושטשות, ואלו מתחלפות בעמל, בעבודה מאומצת ויום־יומית נטולת הדר וקסם". הוא פשוט לא היה יכול לראות כיצד המדינה תוכל להגיע לשלב הזה וכיצד היא תוכל להתמסר אליו התמסרות שיש בה צורך בהרכנת ראש. "לא", אמר ניקולה בריאיון. "גם ההיסטוריה של השבט המדהים הזה, יוצא הדופן, אינה מעניקה לנו סיבה לחשוב כי ישראל תוכל לצלוח את הבגרות. במרכז הישראליות, המשיך, נכון יותר, היהדות, ניצבת מחשבה שהיא שיא הנערות, שיא הציפייה התמידית לאירועים גדולים וחריגים, הגאולה שהם מדברים עליה ללא הפסקה: שליפה של האדם בציצית ראשו לעבר מציאות מתוקנת ופלאית".

"הנצרות", המשיך ניקולה, "אם יש דבר שהנצרות עשתה הוא להניח את הגאולה הזו בעולם ולא מחוץ אליו, ובכך להרוס, לא לגמרי אבל במידה רבה, את הציפייה למשהו מחוץ לאדם, ואת ההתרכזות, שיש בה גם תבוסה בגוף, ואולי בגלל זה ההתמכרות לזהב ולציורי שמן, לחלונות צבעוניים ולהיכלים עצומים, לניפוח גוף החומר, לא בדמיון, כפי שעושה הנער, אלא בחושים ובאצבעות, הנוברות בערמת השחת של המציאות שעה אחר שעה".

המראיין המשיך והקשה על ניקולה ושאל בנוגע לתחזית לעתיד, וזה ענה שהוא לא יכול שלא לראות התפכחות מכאיבה, מרה ומבוהלת, וכן הכרה כי המקום שאליו חזרו אחרי שנות הגלות השתנה כליל, והשבטים שהיו שם בעבר – הכנענים, היבוסים והחיתים – התחלפו בשבטי המדבר, וכי מה שהיה יפה במרחק כלל אינו כזה מקרוב. "תראה", אמר ניקולה למראיין, "החלק המתואם עם הזמן בחברה הישראלית, החלק המודרני והחילוני, הרי שהם הבינו את זה או שהם יודעים זאת עמוק בתוכם. החלק האחר, לעומתם, הוא עוד מביט על ירושלים, שבה הוא חי, כאילו היא עדיין במרחק, עוד לא ממשית, כאילו האדמה שהם צועדים עליה עוד נעולה בגלות ולא נחלצה משם".

"התזזיתיות שלהם", סיים ניקולה, "כל הרעש והמהומה במדינה הקטנה, המאבקים והוויכוחים, חוסר ההחלטה והשרירים המנופחים. לא, לא, לצערי איני רואה שם ימים רגועים".

אלה סגרה את הסלולרי והביטה מבוהלת בתחנת הרכבת שמולה. המילים שקראה לא נחו רק על מתאר האדמה שעזבה ולא על השבטים השונים בתוכה, לא אלו בבדים השחורים ולא אלו בגופיות שמדושים לעבר החוף; המילים הללו היו בגדים שנתפרו בדיוק למידות גופה. התזזית, המהומה, ההחלטות המהירות, שינויי הכיוון החטופים משבוע לשבוע; הרי כבר ביקשה ללמוד תיאטרון ועיצוב גרפי, ואף התחילה קורס מורי

יוגה בסטודיו בפלורנטיין. ומה בדבר הימים שבהם נשטפה התלהבות וביררה במוסדות שונים על קורס מורי דרך?

וחיי האהבה? היא חשבה עליהם בעודה גוררת את המזוודה חזרה בסמטאות, הולכת ומעמיקה לאותו אד מהביל שעלה מהצוהריים החמים, שכמו חילצו מהמים איזו טענה בדבר מה שמתרחש תמיד בקרבת בני אדם, פסולת האוחזת בכל דבר, גהירה מיוזעת ורעבה. חיי אהבה? אמרה לעצמה בקול מופתע ומבולבל. אבל הרי כלל לא מתאים לקרוא לזה כך. אולי רק לשנה עם נדב בשנת התיכון האחרונה. הגוף החזק שלו עלה מולה, הפנים הרכות והזוויות הקשות של הכתפיים. כששכבו בפעם הראשונה הוא היה מבוהל לגמרי, אבל התנהל כאילו הוא מיומן, מחקה באדיקות כל מיני מחוות שראו בסרטים. היא צחקה והוא התעצבן.

נדב התפוגג, וההגירה לעיר הגדולה הפכה את הקצב מהיר יותר. כל המפגשים שהיו לה הפכו ללא יותר מתסריט שהלך וחזר על עצמו עד שנשחק, כמו הסרטים שכבר ראית פעמים רבות כל כך עד שאתה בוהה בהם בשעמום מוחלט או יותר מכך, במשהו הקרוב לחידלון. כל כך הרבה פגישות שנכרכו בווידי שכתב למדה למסור אותו בחצי לחישה מסתורית, הנגיעות הכמו אגביות, האלכוהול והניסיון לשכנע אותה בבדיחות תפלות, בתשלום ברוחב יד ובכל מיני עלילות שונות ומשונות שעברו על

הגברים שמולה – המסעות שלהם במזרח, העבודה בארצות הברית, השירות הצבאי, שבו תמיד כמעט מצאו את מותם, ואם לא הם אז החבר הקרוב מהשכבה, ואם לא כל אלה אז המצב הכלכלי של המשפחה, וכן היכרות קרובה עם גיבור תרבות. הם נהגו לרכון יותר ויותר ולדבר בדחיפות רבה יותר ויותר בעודם מנסים לשכנע אותה ולערום טענות שפירושן הוא אחד.

אלה הגיע לפתח המלון וכבר ראתה בדלפק הקבלה את הבחור הצעיר, הנכד של בעלי המלון שחיוך תמידי היה נסוך על פניו. הקעקועים על זרועותיו והבלורית שנפלה על פניו שיוו לו מראה נערי וחסר דאגות. גם תנועותיו העצלות והמתפנקות תמכו במראה, שכעת נראה לה מטופש, מין הצגה תמידית, תמונה נטולת עומק.

היא פרצה את דלתות הזכוכית, הותירה את המזוודה לצד הדלפק וביקשה שימסרו לה את המפתח לחדר ושידאגו להעלות את המזוודה שלה לחדר. מבלי להמתין למענה, שכדרך הנער התמהמה, פרצה שוב אל הרחוב. הפסיעות המהירות הובילו אותה לגשר האקדמיה, וגם שם טיפסה במהירות. בהגיעה לשיא הגובה נפרסה התעלה הגדולה משני צדדיה, ולפתע קם משב רוח חזק, טלטל את בד החולצה שלה, טפח על פניה וייבש את הזיעה שניגרה ממצחה. ריח קל של הבושם שהזליפה בבוקר פקע והשתחרר סביבה והיא נעצרה, נשענה על

המעקה והניחה לרוח להתפתל סביבה, חסרת סדר, נחלשת ומאיצה. עיניה נעצמו, ובמקום הבהלה שאחזה בה בבוקר, בהלה שהקשיחה את השרירים, היא חשה רפיון ואחריו חירות. המרי מול אימא ומול המגפה, שאולי הרוח הזו ממש מובילה לעברה, המרי שלא נעשה כבר שנים רבות, אולי מעולם, גרם לה לנשום באטיות. ריחה של העיר, ריח מעופש ולח, היה לרגע לא של מחלה אלא של מצע רווי מים המבקש להועיל לפרחים ולצמחים אותו ריח שאפשר למצוא במעבה יער גשם, כמו זה שבו הייתה באקוודור, ריח שיש בו מידה מגונה של שיכרון. כי הרי מהו שיכרון אם לא עודף?

היא נשמה ככל שיכלה, הותירה את האוויר בתוכה ואז שחררה אותו באטיות. הנשימה שלטה בה כשירדה במדרגות וכשהגיעה בדרך לא דרך אל כיכר קטנה ושמה סאן מאורציו. היא הבחינה לפתע כי בכל הדרך שעשתה נראו מעט מאוד תיירים. הבגדים העליזים שלהם, מצלמות על החזה, כובעי מצחייה ופטפוט נרגש – כל אלו נעלמו והותירו את העיר עלובה יותר, נטולת המשיכה וההתפעלות שעלתה מפניהם. העליבות הזו לא רק שלא גרמה לאלה צער, אלא ממש הטעינה אותה עליצות. בתוך העליצות נראו בבירור פניו של ניקולה, ומאחוריו נראה בית מטושטש, שבו מדף ועליו תבלינים, פירות בסלסלת חרס כבדה ושולחן עץ, כבד גם הוא.

הנה שוב כיכר סן מרקו, תערוכת הבנייה המוהלת מאות יחד, ולא רק מאות, אלא את הלך הרוח המזרחי והמקומר ואת זה המערבי, המבקש לנגח את האוויר ולטפס בהתרסה. לרגע לא פנתה אל בית הקפה, אלא פסעה נטולת מטרה ברחבי הכיכר. היא העבירה את ידה על אבן הקמפלינה וגילתה כי החספוס לא נשאר רק במתאר החומר אלא המשיך בתוכה. היא פנתה לעבר התעלה הגדולה וחלפה במסדרון הרחב שלצד הארמון. היא התמלאה בפאר, בניצחון שהודגש בעזרת מבנים רחבי ממדים, עיטורים וקימורים, פסלים ועמודים מגולפים. מהו היופי אם לא עדות לשפע? ומהו שפע אם לא עדות לכוח?

היא חשה את הכוח, את הספינות שיצאו מהמקום שעמדה בו לרחבי תבל וחזרו עם זהב ותבלינים. לרגע נעמדה והביטה על הטיילת, מבטה נתלה בבתי הפנס העשויים ברזל בדוגמת העששית, זרים קפואים שצמחו לכל האורך. העתיד הוא זה שנרמז מהמרחק. היא התבוננה כמה דקות, ומילה חמקמקה החלה מקפצת בתוכה – סדר. לזה היא זקוקה. לדעת כיצד אפשר לאחוז את חומר העולם ולכייר אותו כרצונך, לכופף את הברזל המלובן המונח תמיד באש ולצייר איתו צורה.

כך שבה לכיכר ונכנסה בביטחון לבית הקפה, לא פקפקה ולו לרגע, אלא פסעה בין השולחנות, וכמעט כבר הגיעה לשולחן שלו, אך לפתע נעמדה, מבקשת לבחון אותו מקרוב ובדיוק רב

יותר. שיערו, כעת ראתה, היה עשוי שחור וכסף ארוגים זה בזה, עולים זה על זה ונלחמים כלילה ויום; פניו היו שחומות וחרוצות קמטים מריבוי ימי שמש; הלסת שלו פרצה מעט ומתחה את העור, אך לא מאבק נרמז בעימות; שפתיו של ניקולה היו מלאות, ופס דק של יובש חצה אותם; חולצתו הייתה הדוקה לחזה ולבטן שלו, אך לא ניכר שם מאמץ הנרמז משרירים משורגים או מקיבורת מנופחת, אלא טבעיות המרמזת על מזון טרי, על איפוק פנימי ועל היעדר בולמוס. מבטה עבר על כל זה אך לא מצא מנוחה, כי לא נגלה בכל האיברים הללו רמז למה ששכן בפנים, ולכן עיניה מיהרו כלפי מעלה ומצאו את עיניו של ניקולה. ברק וסימן משובה עמדו בהן. לאחר הברק הראשוני ראתה גם משהו בעומק העין; לא אפל, אבל בהחלט כהה ודחוס, אתר שבו נצרבו מראות ומחשבות.

למשך כמה שניות שהתה שם, מבוהלת בתחילה, אך לאט־לאט נרגעה וראתה בדמיונה את כל הימים הארוכים בספרייה שתיאר בריאיון. דממה הנשברת רק בלחישת הדפים, ההמהום הפנימי מול השורות והמשפטים, הנשימות, ההתגברות הקלה שלהם כשמחשבה חדשה עושה את דרכה מקרקעית התודעה, מתבהרת כשעות הבוקר, קורעת את דרכה ואז ממלאת, לא רק את התודעה, אלא את הגוף כולו, מרגיש את הדם זורם, את השרירים נמתחים ומתכוננים לתזוזה, את העצמות הקשות.

היא הזיזה את הכיסא והתיישרה מול ניקולה, קירבה את הכיסא לשולחן, השעינה את ראשה על ידיה והביטה בו. הוא הנהן, ואלה הבינה כי הוא מביט גם בה בחזרה כבר דקה ארוכה. ניקולה העמיד את הסימנייה בין הדפים, סגר את הספר והניח אותו על השולחן. היא ראתה על הכריכה אותיות בעברית והנהנה לעצמה. "גברתי", פתח ניקולה, "אנחנו מכירים?" היא טלטלה את ראשה לסירוב ולא הצליחה להוסיף מילה. ניקולה לא התעקש והשתק, וכדי למנוע את המבוכה הסיטו שניהם את מבטם לעבר הכיכר הקטנה, שם צעדה אישה מבוגרת ועל פניה מסכה. האישה הביטה בבהלה לצדדים וצעדה במהירות. אותו ספק אבק שלג עלה בדעתה של אלה, הולך ומתקרב ותכף נוגע בה.

האם אמרה זאת לניקולה או שאמרה זאת בליבה? הוא רכן לעברה ושאל אם אמרה משהו ואם תואיל לומר לו את שמה. אלה נרתעה לאחור, אך מייד נזכרה באבק, נשענה קדימה ומלמלה שראתה את כריכת הספר, ומכיוון שהעברית היא שפת אימה ביקשה לברר במה הוא עוסק, אמרה וגמגמה והניעה את ידיה במבוכה. דם פרץ בלחייה ולא רק שם, כי אף שישבה היו רגליה כבדות, כמו לחץ עליהם משהו. גופה שקע כלפי מטה, ואז, כמו הגיעה לקרקעית, נדחפה כלפי מעלה והלחץ הלך ופחת, משחרר את רגליה ובטנה וחזה וידיה מהאחיזה. קלילות

עלתה בה, ריחוף נעים שמתוכו הביטה בפניו של הגבר שדיבר אליה. המילים שלו כמעט ולא הגיעו אליה, אלא רק הצליל שלהן, צליל האנגלית שנטבלה במבטא איטלקי, ושפה אחת, בלתי מוזיקלית כלל, נכנעה לאחרת, שכולה מוזיקה.

ניקולה חייך והניע את ידו כמו לעורר את אלה שאכן התנערה וגם העבירה את ידיה על פניה, מלטפת־לוחצת, ואז רכנה מעט קדימה והתנצלה. "היה לי בוקר קצת עמוס", אמרה. "כמעט ועזבתי, הווירוס", הוסיפה, והופתעה כי אינה יודעת בעצם את שמו. "סין", המשיכה בבלבול. ניקולה הנהן, משך בכתפיו והצביע על הספר. אלה הנהנה. "אני עוסק בכתבים עתיקים", אמר. "זה מחקר נהדר על נתן העזתי ועל מערכת היחסים שלו עם שבתאי צבי". הוא הביט בה בשותפות, אך מול מבטה הבוהה והריק נסוג מעט אחורה בכיסא. האכזבה שהסתמנה על פניו גייסה את אלה שחשה בושה, שכן אף לא אחד מן השמות שהזכיר היה מוכר לה לפני שקראה את הכתבה, וגם את מה שנכתב בה לא ממש הבינה. בכלל, מה לה ולעברית הכתובה כך על פיסת קלף כפי שניבטה מהכריכה? שום דבר. למרות המכינה לא הצליחה לשלשל זה מזה את תולדות עמה. לא רק שלא יכלה, אלא ממש נרתעה מכך וחשה כי מעשה כזה סופו שרשרת העוקדת אותך לעבר ולישראל, ולא רצתה לא בזה ולא בזה, כי תמיד ראתה את עצמה בדמיונה חיה באחת מבירות העולם. מה

תעשה שם, כיצד תתפרנס ואיך ייראה חדרה לא הצליחה לראות, וגם לא ראתה רחוב מסוים, אלא רק מעין זוהר של היעדר שייכות ושום חובה ושום מבט מעבר לכתף.

"אני ממש מתנצלת", התעשתה אלה והביטה בניקולה. מבטו של ניקולה כבר לא נח על פניה, אלא הביט על העוברים והשבים, וגופו נע בחוסר נחת בכיסא. אלה נבהלה ומייד התנצלה על ההפרעה, אבל ניקולה הרגיע אותה וחיך. הוא אחז את המפית הלבנה ומולל אותה בין אצבעותיו, ואגב כך הרקיד את עצמות היד הזעירות שלו ואת שריריו. שוב כבשה התנועה הזו את אלה, כי יותר מכל הייתה בה נינוחות, ואותה ביקשה.

היא חייכה, ומבטה התעקש על עיניו של ניקולה, וכשאלו התחממו מעט והאישונים חזרו לנצנץ, מחתה את מצחה וביקשה ממנו אם רק יוכל לפגוש אותה שוב, אולי באחד הערבים, ולספר לה מעט על הדמויות הללו. בתבונה פנימית היודעת כי הווידוי אין כמוהו כדי לגייס את האדם, הודתה אלה כי היא מתביישת בבורות שלה, ויש בה כבר שנים געגוע בלתי מוסבר שכעת היא חושבת שכל כולו עשוי מהחלל הריק של העבר שאינה מכירה. ניקולה הסכים, ובעודו קם הניח כמה מטבעות על השולחן ואמר כי הערב הוא מוזמן להצגה, אבל מחר בערב יוכלו ודאי להיפגש. הוא הציע את אוסטרייה דה אלברטו ונתן לה את הכתובת, ולפני שהתרחק הגיש את ידו,

שהייתה מעט לחה אבל יציבה, ולחץ את ידה, הביט בה עוד רגע ארוך, העביר את ידו בשיערו וגם טפח על חולצתו, משהה את הפרידה, שלבסוף התרחשה והותירה אותה בוהה, שעה שאצבעותיה שיחקו במפית הלבנה שהותיר אחריו.

פרקה

את היום הבא הקדישה אלה להתמקמות מחודשת בעיר.

לא עוד שהות חטופה בת כמה ימים. היא עזבה את המלון ומצאה דירה באתר אייר בי אנד בי, דחתה את כרטיס הטיסה חזרה לישראל ומילאה את הדירה במוצרי מזון. בחלון התגלתה פיסת תעלה. היא הביטה החוצה וחשבה בפליאה כי בשיטוט באתר השכרת הדירות גילתה מחירים נמוכים מאוד וכי ההיצע היה עצום, כך שזכתה בדירת שלושה חדרים משופצת.

היא לא יצאה מהדירה בערב, אלא העדיפה לשקוע יותר ויותר בקריאה על האבק ההולך ומתפזר בסין. פתיתי אבק התגלו במקומות שונים, ומאוחר בלילה גילתה שגם באיטליה התגלו מקרים ראשונים. היא הדליקה את הטלוויזיה, אך במרבית הערוצים נראתה סדרת תמונות שחזרו שוב ושוב: נמל תעופה הומה אדם, דמויות בחליפות מגן ומפות שעליהן סומנו נקודות אדומות. לבסוף מצאה ערוץ ששידר באנגלית והתיישבה על הספה. היא שאבה עידוד מהשדר, שחזר ואמר כי אין מה להיכנס לפאניקה וכי המדינה מוכנה לבדוד את החולים שיתגלו וכי אין

שום סיבה לחשוב שמה שארע בסין, ורק בעיר אחת, שנכנסה מיד לסגר, יתרחב במהירות, אם כי נכון עושה המדינה שהיא נוקטת צעדי זהירות וכבר מנטרת את השבים מהאימפריה הקומוניסטית.

המסך הבהב כשעמדה בחלון ופניה אל המים. מאחוריה רעשה הטלוויזיה, אבל זו לא הצליחה להחדיר שום בהלה, מכיוון שבחוץ המים, שנבלעו בחשכה, המשיכו להתפתל ברחבי העיר ומצאו את דרכם בין האבן. לפתע הבינה כי ההתעקשות היא הדבר שמאפשר את היציבות שכה חסרה לה; התעקשות למול רוח קשה וקור מקפיא, למול מים ולמול אבק; התעקשות בחיי המשפחה או במקום העבודה; התעקשות על תפיסת עולם, על היציאה מהסלון לעבר הכיכר כדי להניף אגרוף.

המים המתפתלים עוררו את גופה והיא יצאה, אלא שכעת לא הייתה עוד תיירת, והעיר לא נחתכה על ידי מסלולים מוכנים מראש. לא, היה לה מסלול משלה, פרטי לגמרי, והוא הפך את העיר קרובה ומוכרת. ראשית פתח המוזיאון, ואז חנות הספרים הזעירה. היא עמדה והביטה על בית הקפה, שכעת לא היו בו יותר מלקוחות ספורים. צמד מלצרים נשענו בפתחו על קיר ועישנו, וכשראו אותה צחקו וסימנו לשלום, והיא השיבה להם. הקלילות שעברה בה בשעת הצוהריים שבה לפקוד אותה.

קלילות שהיה רק ראוי לגמול לה בקלילות נוספת, זו שבתנועה על מים. אלה חיפשה ומצאה גונדולייר פנוי, וזה עזר לה להתיישב ואז החל חותר באטיות מבלי לשאול אותה לאן. היא נשענה לאחור על כרית מרופדת, ובתוך כמה דקות התמסרה כליל לתנועה. לא היה לה מושג היכן היא ולא מה שמות הרציפים, הבתים והכנסיות, גשרי האבן שעליהם חופזת בריה או שתיים. הסירות הקשורות בחבל היטלטלו בעוברם. נדמה היה לה שהגונדולייר מפזם לעצמו מנגינה, וגם היא החלה מהמהמת. נדמה היה לה כי אינה נוסעת בעיר איטלקית, כי היא אינה נוסעת כלל במקום, אלא בין גדות מנוגדות של מצבה הפנימי. אלו אינם מים וטחב, עץ ואבן, אלא תנועה ממי שהייתה למי שהיא כעת כשיש זמן בשפע ונקודת מבט גבוהה החולשת על פני שטח רב. לא עוד מבט קטוע ונטול נקודת ציון, אלא זה שכעת חולף על פני הלילה ממרחק גבוה, לילה טעון באיכות קטיפתית הנח בלי לאיים על העולם. הגונדולייר סימן לה שהגיעו לגבול הסיור המותר, והיא העניקה לו תשר נדיב.

בערב המוחרת הקדימה וישבה במסעדה רבע שעה לפני הזמן שקבעו. מבטה נע ברפיון על הסועדים בהלך רוח מוגן של ידיעה כי בעוד רגע ישב מולה גבר שחזותו ממלאת את החלל כך שמבטים מהירים מוגנבים לכיוונו ופה ושם לוחשים את שמו, וכך אכן התרחש. הצעדים שלו לכיוונה זכו לאדוות הולכות

ונמשכות, אך הוא לא אסף אותן אליו ולא התפלש בהן ולא האט את צעדיו כדי לסחוט את החום, אלא להיפך, פנה לבר העץ בקצה המקום והחליף כמה מילים עם הבעלים, וגם נכנס בשיחה קלה עם מלצר, ואז הצביע על השולחן שבו היא יושבת ועשה את דרכו אליה מעט כפוף בשעה ששאר הסועדים שבו אל הצלחות ואל הכוסות שלהם.

בכל מקום נשארו שרידים של הציפייה למשיח. קהילות שלמות מכרו את רכושן ואת בתיהן, לבשו לבן והתכונו לצאת למסע הארוך לארץ ישראל. הקול שלו, האנגלית במבטא האיטלקי, היין הלבן, ידיו שהטעימו את המילים בהתלהבות, כל אלו הרגיעו אותה. היא הצליחה ממש לראות את הפנים הנפולות, את הבשורה על ההתאסלמות עושה את דרכה כמו אש, נאחזת בעיירות ובבתי העץ, בין חיות המשק ושבילי העגלות, אוחזת בקהילה פה, וצעקות השבר מגיעות גם מהכפר הבא.

ניקולה דיבר, ועפעפיה כמעט נסגרו מכוח התיאורים הצבעוניים, מעוררי הדמיון. רבנים נלהבים מקץ הייסורים חגו סביבה. הינה בית כנסת אפלולי, ורק להבת נר מאירה את פני הגבר המזוקן המדבר בקול חזק, מרעים על הקהל בטון יום הדין: "אספו את המטלטלים, עזבו את הרכנת הראש התמידיית בפני השכנים רעי המבט ואת העבודה הבלתי נגמרת. האור עולה מן המזרח, והוא ישטוף, הוא מוכרח לשטוף גם את בתינו הנידחים". ניקולה טלטל

את פניו כמו היה הוא הרב, ואז פתח את עיניו כמו היה הוא הקהל והמשיך לתאר את כל החללים שנכבו באחת, ואת העם שלא ידע את נפשו וכבר החל לאבד את מעט הכוח כדי לקיים את הלכות הדת, ואת הרבנים, ובהם הגיבור שלנו, מהלכים על החבל הדק שבין נשיפה על רמץ הגאולה לבין הפיקחון, קרחון הפיקחון.

הגיבור שלנו, רבי משה חיים לוצאטו. ניקולה התנער כולו כשאמר את המילים, סיים את היין והזדקף. הוא ניסה להעמיד מולה את דמותו, אך היא כבר לא ידעה היכן היא, מטושטשת מאוכל ומיין, מטושטשת גם משטף הדיבור שהגיח מולה, שטף שבתוכו דלתות שנפתחו בזו אחר זו, אל העבר ואל הגבר שמולה. "מטאור", התלהב ניקולה, "כתב מחזות וספרי מוסר, עסק בקבלה, ראה חזיונות שבהם היה מקבל כל מיני איתותים ורמזים על כוחה של השפה".

מבטו של ניקולה עבר מאלה והמשיך אל מחוץ למסעדה, כמו היו המילים הללו חזיונות, איתותים ורמזים. המשיכה של העיר שבחוץ, עיר מוכת ערפילים, לחות ופיתולים. עיר שנפתחת עוד ועוד, וקשה, ואולי בלתי אפשרי, לזכור את הרחובות בה, ותמיד כשהולך בה האדם הוא מצפה כי בפנייה הבאה יגלה איזה ארמון וחלונות מזרחיים, באר ישנה למול גומחה ובה קדוש

משומן. היא ראתה את הרב שדמותו תעלות מים וכל מיני זרמים הנחבטים על גדות פניו המזוקנות.

הקנאה! ניקולה החזיר את מבטו. מה פתאום שבחור צעיר כזה ינסוק כך? מה פתאום שתלמידים יאספו סביבו? לא, הישן לא ייכנע בקלות כזו. ומשם הסיפור הלך והסתבך והפך תזזיתי, וגם ניקולה התלהב יותר, כי מתברר שזה נושא המחקר המרכזי שלו. כל חייו הוא נסע בעקבות תיבת כתבים נעולה, תיבה שהפקיד רבי משה בבית הדין של ונציה. חדר בית הדין עלה מולה, הדיינים על במה מוגבהת ומולם הרב הצעיר, שאינו משפיל את פניו ולא מגמגם, אלא מדבר בבהירות. הוא מהנהן לבסוף, אם כי תמיד נותר גאה, והתיבה ובה כתביו האסורים מובלת לבית הדין. הרב הצעיר מביט בכתבים, עובר על השורות, אולי חוקק אותן בתוכו ואולי נפרד, ולבסוף מניח אותם בתוך התיבה ומנעול כבד מופיע, ועוד אחד, והתיבה נחתמת וננעלת ומובלת החוצה.

ניקולה שתה עד תום את היין שבכוסו והביט בה בחיוך. היא, מטושטשת מפער הזמנים ומהעיר שהתקלפה מהזמן ושטה לאחור ללא בעיה, הביטה בו מעורפלת וניסתה לברר אם יש פה רמז עבודה, לא רק בגבר שמולה, לא רק בערפל שהשרה בה, אלא גם ברב המרדן, במיסטיקה שבה עסק ובבית הדין. כל אלו הרי בני עמה שאינה מכירה כלל. אולי זהו פשר המסע?

ניקולה זינק ארבע שנים קדימה, ואותו רב, שכעת הוא קורא לו הרמח"ל, מסתבך שוב. הוא מבקש להדפיס ספר באמסטרדם, שהייתה באותה העת בירת החופש וחירות המחשבה, אבל נטפלו אליו שוב, ושוב הגיחה התיבה, וגם נשרפו כתבים ונקברו באדמה, אבל חלק ניצלו, ובדרך לא דרך התגלגלו בדרכי המסחר והגיעו לקהילות בגרמניה, בצרפת ובאיטליה, אך חלק אחר אבד, והוא עצמו ממשיך לחפש אחרי אותם דפים, נוסע בעקבות רבי משה.

"נסעתי לאמסטרדם, ומשם לישראל, התחנה הבאה של רבי משה", ממשיך ניקולה ונעצר, כי מלצר קרב אליהם והציע מנות אחרונות ועוד יין. הוא חייך וכמעט קרץ לניקולה, אך זה לא החזיר לו חום, אלא מתח את פניו בחוסר שביעות רצון וסילק בניע קל את המלצר. המלצר נעלם וניקולה הביט בה בעוד ידו מטלטלת את היין בכוס. בתחילה חשב, בטעות שלא מתאימה למחקר, כי הרב ודאי יתמקם בצפת, העיר בלבן, שבה חיה הקבלה ללא הפרעה ומושלטת בדרכי החיים. עד היום זה כך. ניקולה הביט שוב לרחוב, כמו שם מצויה העיר הפלאית, ואלה חשבה שאולי באמת יש איזה קשר בין הערים הללו, ולכן גם בין המדינות ואולי גם בין בני המדינות שכעת יושבים זה מול זה סביב השולחן.

"היית שם פעם?" העיר אותה ניקולה. היא הנהנה. הרי נסעה עם אביה ואימה לצפת כמה פעמים וגם ישנה שם, ובאחד הביקורים שוטטה לבדה והגיע למקווה האר"י. לפנות ערב עלה מהרחצה גבר מזוקן עטוף טלית ומלמל לעצמו משהו, אולי השבעות. הוא חלף על פניה מבלי להביט בה, אבל היא ראתה את פניו; עיניו היו קרועות לרווחה ואישוניו בערו, ספק בטירוף ספק בחיות עזה. למשמע תיאוריו של ניקולה החליפה בין אותו גבר לבין הרב משה חיים. אולי היה זה הוא? איך אפשר כבר לדעת בעיר הלחה הזו השוקעת לתוך עיר צבועה לבן, מוקפת בהרי הגליל?

היא סיפרה לניקולה על האדם ההוא, והוא הנהן והודה שגם הוא לעיתים לא יודע מהי השנה ובאיזו תקופה הוא פוסע. זו אחת הסיבות שהובילו אותו לוונציה לאחר הפרישה מההוראה, כי אין עיר הטובה כמוה לאותו בלבול. קולו נעצר ומבטו שוב נדד, ראשית לשולחן ומשם לרחוב, שהיה כבר חשוך לגמרי ונגלה בו תריס סגור של חנות, ואז לתקרת המסעדה, ומשם חזרה לאלה, שכבר ידעה כי התנועה פרושה מחשבה חדשה, ניתוק שגרם לניקולה להתרחק כדי לברור מה עומד לבוא. הוא אכן הציע שישלמו את החשבון ואז יראה לה בדיוק כיצד העיר הזו מטשטשת את הזמנים ומחליפה את עורה החיצוני כמו זיקית.

הדברים התרחשו במהירות, והינה הם כבר נהדפים לפה ולשם ברחובות, ובשעת לילה מאוחרת האוויר רווי לחות ועבה, ואלה חשה כאילו היא מתחככת בו. החיכוך גם משל במבטה על צעדיו של ניקולה מעט לפניה, שכל העת הביט בה לראות שהיא אינה אובדת. הם לא דיברו והיא שמחה על כך, כי כך היה אפשר לתת לרב המזוקן ללכת שם, קדימה, בטשטוש הרחובות, וגם בית הדין היה יכול להתקיים מעט קדימה, ולחשים עלו מהעלטה, ותיבות ובהן כתבים היו יכולות לצוף על המים, וכל המחזה הזה הפך לחלל עצום שכלל לא ידעה שליווה אותה כל העת, נסחב מאחוריה ובתוכו כל מיני עלילות וספרים, אגדות ודמויות שגם היא, בין אם תרצה בכך ובין אם לא, עשויה מהם, גם בשעה שלא ידעה עליהם דבר.

דבר נוסף עמד בפניה: הכבדות שניקולה העניק לשעות, הביטחון כי ישנו סיפור רב משמעות הממתין להתגלות, וכי עבודת החשיפה והגילוי מלאה בחדווה ובכוח, והיא, שגחלי המשמעות רק הלכו ודעכו בתוכה, שנדמה היה לה כי הבלבול שבה מפזר שוב ושוב את האש ומכבה אותה, חשה לצידו כבת לעידן אחר, בת חוקית, וכי גם לה מותר להתהלך ברחוב המואר.

ניקולה נעמד מול דלת עץ, פשפש בכיסו והוציא מפתח ברזל כבד. הדלת נפתחה בחריקה קלה. ניקולה הגיש את ידו ועזר לאלה לדלג מעל מדרגה גבוהה. בתוך הבית עמדה חשכה גמורה

והריח היה חריף, כמו ממשיך את ריח המים ורק מוזג בהם איזו מתיקות נוספת, מרגיעה. אור הופיע וגילה גיבוב, אך בצבעים נהדרים. היו שם שולחנות עץ כבדים בעלי רגליים מפותלות. היו שם גם שולחנות זעירים במגוון גדלים, ואחד מהם, שעמד במרכז, היה עמוס ספרים, חלקם נערמו וכמה מהם היו פתוחים. גם כמה מעמדים היו שם ועליהם ספרים. כל השולחן היה מלא בפתקיות צהובות זעירות היכן שלא היו ספרים. בצידי החדר עמדו וילונות בצבע ארגמן כבדים ומשתפלים עד הרצפה. הקירות כולם כוסו בטפט צבעוני, או שמא היו אלו ציורי קיר. בכל מקרה, נראו שם מלאכים, עננים וזרי פרחים, וגם מה שנראה כמו פני קדוש מוקפים הילה.

ניקולה נעלם לכמה שניות וחזר כשבידיו מגש ועליו כוסות וצלחת ועליה זיגוג מזהב. "אבל לפני שנשב", אמר, "נעשה סיור בבית ואת כבר תראי על מה דיברתי". הוא צעד קדימה ואלה בעקבותיו. מבלי לדבר חלפו בחדרים שנפתחו זה לזה. דלתות עץ כבדות נפתחו ומבעד להן נראתה ספרייה עצומה שקועה בקירות, ומדפיה מעץ. כורסאות מרופדות עמדו שם זו מול זו, וביניהן שולחן וכוורת יין לצידו. בחדר אחר התגלתה מיטה עצומת ממדים שכוסתה אפיריון ורשת ונראה שכלל לא השתמשו בה. גם החדרים הבאים היו מכוסי אבק וחשוכים ולגמרי נראו נטולי שימוש. רק חפצים בודדים עמדו בהם כמו דמויות דוממות,

קפואות בזמן. לפתע, בדרך לא ברורה, הגיעו שוב לחדרים חיים. באחד נראתה מיטה קטנה ועליה מצעים מסודרים בקפידה שריח כביסה נעים עלה מהם. סביב המיטה, על מסעד החלון, על שולחן העבודה ועל כמה מדפים עמדו מסודרים ונקיים שכיות חמדה זעירות, פסלים ורישומים, פיסות חרס ומאובנים, כולם טריים מניקוי. בחדר אחר שנפתח מהחדר הזה נראו רק כרית תפוחה ומזרן קטן. החדר הזה, בניגוד לחדרים האחרים, נצבע מחדש בלבן, והווילונות הכבדים בצבע הדם הוחלפו בבדים לבנים אווריריים. שם, על הרצפה, הניח ניקולה את המגש ועליו כלי התה.

"לא, לא צפת", המשיך ניקולה מהיכן שהפסיק כמו לא צעדו ונכנסו לבית. "אומנם ביליתי בה כמה שבועות, אך מהר מאוד גיליתי כי הרב קבע את מושבו דווקא בעכו, מול המים. אולי הייתה זו ונציה שדיברה בתוכו, אם תשאלו אותי". ניקולה לא הביט באלה, אלא פילח במבטו את הקירות ואת האבן ונח על המים המתפתלים וחורצים את דרכם בחוץ ללא הפסקה. "רק ליד המים אפשר באמת להאמין בפלאי, בחומר רך יותר, בנעלם מן העין, בממלכות בלתי מוכרות השוכנות למטה יותר או למעלה יותר, מושבות אלמוגים בצורות בלתי אפשריות."

אלה הנהנה. הרי גם היא גדלה לצד המים. ולא סתם מים, כך אמרה לניקולה, מול ביתה הלך על המים הגבר היפה שהמשיך

ללכת וכעת נמצא בכל מקום. היא לא סיפרה לו כי יום־יום בקיץ הייתה משתרעת על חופי הכנרת, בדרך כלל לבדה, ובאמת בשעת צוהריים, שבה השמש מכה ללא רחם, העיניים מצומצמות ומותירות רק חרך זעיר ומטושטש, אפשר היה לראות בשעה שהייתה מתנדנדת בין ערות לנמנום את הגבר הפוסע על פני המים ללא מאמץ וללא פחד.

הם השתתקו. ניקולה עצם את עיניו, ובקרבה הגופנית שהשתררה בחדר הופתעה אלה לגלות שאינה רוצה כלל לגעת בגבר שמולה, מה שחשבה שיקרה. הסומק והכבדות באיבריה לא עלו כלל, ובמקומם ביקשה רק להמשיך ולשמוע אותו, לשקוע בקול המתון והאיטי, ברכינה הקלה של גופו קדימה ובחיפוש שנרמז במילים, בסקרנות שכבר זמן רב שלא פגשה כמוה, דומה לרעב, גופנית כמוהו, דוחפת את האדם הלאה, בין אם יש בו כוחות ובין אם לא.

"בסוף המית אותו הדבר", קולו של ניקולה חזר לאחר כמה דקות. "אותו ואת אשתו ובנו. משפחה שלמה נמחקה במגפה. אבל שקט היה לו שם לכמה שנים". האבק ממשיך כל העת, חשבה אלה ונתקפה בהלה. גלי האבק נעים כל העת סביבנו, בלתי נראים וחמדניים, ומדי פעם בפעם עוברת רוח ומכה את הגלים הללו כלפי מטה. ניקולה התעייף. הוא הניח את גופו על הרצפה וסגר את עיניו, הרפה גם את אצבעות ידיו ופרש אותן על

הרצפה, כך, נטול הגנה ומופקר, נראו על גופו השנים הרבות שעברו עליו.

ביומיים הבאים גבר האבק, או ליתר דיוק – גבר הדיווח על האבק, כי הרי המגפה אינה גלויה לעין, אלא נגלית בתמונות בתי החולים, צוותי האחיות והרופאים הממוגנים והמותשים, מנהיגי המדינה, נמלי התעופה העזובים והרחובות שבהם בריות חופזות בראש מורכן ועטוי מסכה. התמונות הללו הלכו וגברו, ואלה למדה גם על תחילתה של המגפה בסין. באחד הלילות, לפני שנרדמה, נבללו בדמיונה חיות ובני אדם עד שדמו ליצורים נטולי זהות, ואלו רגשו במה שנראה כמו מדבר ים תיכוני, הולכים ובאים, דוחפים ונדחפים לפתחה של באר קטנה.

ניקולה לא חש טוב, כך כתב לה במייל, ואלה כבר ראתה את האבק נושר בגופו. אבל אז קיבלה מייל נוסף ובו הזמנה להיפגש. להפתעתה, לא אחזה בה שמחה, אלא דווקא אובדן, כי מה שבאמת ביקשה היו הימים שבהם רק הביטה בו מרחוק.

כששוטטה בעיר הכול עמד על בריח. בכיכר לא נראו בריות ובית הקפה היה פתוח רק למעבר חטוף. בעל הדירה הזהיר אותה שכדאי שתעזוב, וכי הוא, שהתגורר בספרד, אינו לוקח אחריות על שלומה וכדאי שתברר מה על האזרחים הזרים לעשות. היא לא השיבה למייל ובכלל, אוירת הרפאים שהחלה מכרסמת

בעיר דווקא התאימה לה; התאימה לאובדן כרטיס הטיסה והכסף שהלך ואזל. מערבולת סחפה את המקום שבאה ממנו, חטפה את הדירה בנחמני ואת המסעדה, ערבלה וטשטשה ולבסוף פוררה את פני הוריה ואחיה, את פניהן של חברותיה, שכתבו לה בדאגה הולכת וגוברת, ששלחו לה כל מיני כתבות על המצב ההולך ומסתבך באיטליה. ההווה הלך והתערבל, אך כאילו לא די בו, כאילו חיית הרפאים נותרה רעבה, זוהמשיכה לנגוס בנעוריה ולפורר את טבריה, את חופי הכינרת ואת נחלי רמת הגולן, את אדמת הבזלת ואת העשב היבש שבנופם עמדה שעות בציפייה לטרמפ. באותן שעות חלמה על מקומות זרים ועל כביש הממשיך לסוריה, לשווקים ולנאות מדבר, לסלעי ענק ולאופק שאין בו דבר מלבד חול. משם, חשבה אז, לאחר כמה וכמה ימי נסיעה תגיע למזרח.

כשצעדה לביתו של ניקולה גופה נע נטול משקל כמו היו הרחובות הריקים, החנויות הסגורות והסירות נטולות הבעלים קשורות ומטלטלות אדמת ירח. המתח שבין הפנים לחוץ, מתח שקובע את מצבו של האדם, היה הפעם לטובתה, כי מול הריקות שבחוץ חשה היא מלאות. היא הלכה לעבר דלת, ומבעד לה נשמע הקול המתון ונראה פרופיל הפנים הגאה. וכי יש לאדם זמן יותר טוב מזה שבו מה שמתחולל בתוכו חי וחס לאין שיעור ממה שמתחולל מחוצה לו?

כך חלפה ברחובות והגיעה אל דלת העץ הפשוטה למראה, שמבעד לה איך־ספור החדרים, הקיתונים, הבדים הכבדים, כלי החרס, הפסלים הקטנים והקנווסים הרחבים. היא הבינה מה ביקש ניקולה להסביר בעזרת הפאלצו שגר בו, את הממלכה העצומה שננטשה, את הריבוי והשפע שבהיעדר אדם הופכים לבשורה על העתיד, על מה שמצפה לכולנו וכעת העולם כולו אפשר שיהפוך למין פאלצו כזה של אחת ממשפחות ונציה שירדה מנכסיה. חלל עצום, מלא בדירות ובבתים פרטיים, בגינות ובחצרות ובחדרים ובחפצים, וכל אלו צוברים עוד ועוד אבק, עוד ועוד עשבים שוטים, עד שנדמה כי זוהי קרקעית ים, אטלנטיס הנטושה לגורלה.

הדלת נפתחה. לרגע הופתעה, ואז עברה בה חולשה: הגבר שמולה איבד ממשקל גופו, עיניו כמו שקעו בחוריהן וגוון עכור התנחל בעורו. הם התקדמו לתוך פנים הבית והיא תמכה בו כשהתיישב בכורסה. בימינו האהבה הפכה לטיפול, התשוקה והמין שמשלו פינו את מקומם לנוחות. אדם שנושא בנטל עם אדם אחר, זוהי אהבה כעת, ואין בכך כדי לצער אותה אלא להפך, משקל מוסר מהכתפיים, כל שולחנות האיפור, המקלחות והמסרקים, ארונות נפתחים ובגדים נבררים שוב ושוב, עולים ויורדים, מדגישים חלקי גוף ומסתירים אחרים, הבושם בנקודות

הפעימה והמשחק התמידי של רמזים ותנועות גוף, רכינה קדימה, הקול העולה ויורד, המצחקק, הלוחש, הנאנח.

לא, לא עוד הגוף המבולבל והלח, אלא יציבות, מסמכים וחפצים, יחסים שנפרטו למטבעות, שום דבר מהצבעים העזים מדי של הרומנטיקה. ניקולה המהם מולה וחיך. הוא צייר בידו תנועת ביטול, כמו החולשה והעייפות היו רק טרדה קטנה שתכף תחלוף. אלה נעה בשמחה במרחב, סוף־סוף בשליטה, סוף־סוף מובילה את המפגש. היא הכינה תה ומצאה גם צנימים וריבה, הביאה את המגש ואז הוסיפה גם כוס מים. בסופו של דבר, גם השליטה היא מצרך יסודי בחיי הלב, שהרי מהן מערכות יחסים אם לא מסירה וקבלה של שליטה. אדם אחד נח בשעה שהאחר מוליך את השעות ולהפך, האחר נח בשעה שבן או בת הזוג נלחמים את מלחמת היש.

כעת היא הייתה זו שנלחמה. היא היטיבה את הכרית תחת ראשו של ניקולה והגישה לו מגבת רטובה להטיב את מצחו ואת פניו. הוא חיך אליה חיוך רפוי ונטול גינונים. הוא לא מולל דבר, לא היה מחושב ולא הביט למעלה ולצדדים. הם שתקו כמחצית השעה וגם לא הדליקו את האור אלא נותרו דוממים כמו כתמים כהים בחדר הרחב. אבל אז ניקולה התנער. נדמה שהוטב לו מעט והוא הורה על חדר פנימי. שם התגלה לה שולחן ועליו מפה ונר, צלחות חרסינה, כוסות יין, קערת סלט וקערת פסטה.

הינה, אבדה השליטה, והטיפול עבר לידי של ניקולה, שהתגייס לחלק את המזון ולמזוג יין, ונותר לו גם כוח לדבר.

"היכן שהוא בעיר נמצאת התיבה הזאת, אני משוכנע בכך", פתח. "ודאי בגטו, היכן שהוא בתחומי הגטו התיבה הזו עוד נעולה ובתוכה כתבים באותיות עבריות ובהם סודות ומפות מפורטות של השתלשלות הבריאה", הוא צחק, כמו נזף בעצמו שמין דבר כזה, לחשים וסודות בריאה, עולים כלל בדעתו.

היא הביטה בו, ולפתע לא ראתה אותו, לא רק אותו, אלא גם את הוריה ואת חבריהם של הוריה. המילה המנופחת והגסה הזו, דור, והתערובת שמשלה בהם: אמונה בפנטסטי ורגליים יציבות ובטוחות על הקרקע. כל החלומות הגדולים, האידיאלים העצומים. מה בעצם ההבדל בינם לבין מיסטיקה? הקומוניזם או הסוציאליזם, זה וגם זה, האם אינם לחשים ואגדות שאינם במידת בני אדם ולעולם לא יהיו? ובכל זאת, בגבר שהיה מולה ובבני דורו דר גם פיקחון. קבלה של החיים כעמל בלתי נפסק, דחיפת אבן במעלה גבעה. בלי תלונות ובלי נפנופי ידיים והחמצת פנים שלה ושל חברה, בלי האשמות ובלי טרוניות. לחם ומים, פרנסה, נדל"ן, חישוב הוצאות והכנסות. כך הם הדברים, ואחרים לא יהיו ובה בעת חגו סביבם הציפורים היפות של הרעיונות הגדולים.

ניקולה צחק שוב. "אולי טוב שלא אמצא את התיבה", אמר ולגם את שארית היין בכוס. "התיבה מתחת לאדמה הייתה לסוד שרציתי לפענח, את עקבות צעדיו של הרב מרובה הפנים, חלקו מוסר וחלקו הלכה וחלקו קבלה, ושירה ומחזות. ריבוי הפנים הנפלא שלו, חותם איש הרנסנס, הדמות שאינה קיימת עוד, הדמות שוונציה מבקשת לאחוז בה, אך ככל שהיא אוחזת בה, בעבר, היא רק נראית יותר ויותר מגוחכת ונואשת. הקסם ההוא, הערפל והמחוות הגדולות, לא נותר מהם דבר. ונציה אינה אלא רפרודוקציה זולה בחנות צדדית ביציאה ממוזיאון גדול. מוכר נכלולי עומד שם וסופר את המטבעות מול פניך, הפוסטר נשלף בחבטה, קרוע בקצה ומוכתם בקצה אחר. ללכת אחורה, את מבינה", הוא החזיר את מבטו מהתקרה, מבט שקדח מחוס, "פירושו לנסות לחיות בכבוד. הספריות ואולמות ההרצאה, הספרים, המאמץ כולו היה לרדת בחבל כמה מאות לאחור", ניקולה עצר לרגע, אבל החוס או המחלה גברו בו שוב וטלטלו את גופו בשיעול, והשיעול המשיך בדיבור, במשפטים שאת חלקם כלל לא הבינה, משפטים שרדפו זה את זה.

"המגפה ההיא בעכו חוזרת, המגפה שפרצה רגע אחרי מלחמת העולם הראשונה ולפני המגפה הגדולה יותר שבאה מייד אחריה. כולם שועטים קדימה, והמגפה העתיקה, המטומטמת, הראשונית ונטולת גוף חוזרת ומתנהגת כמו אין זמן, כמו לא

נאנק ונאבק האדם והשתרג ובנה ושכלל והזיז כלי ברזל והיכה באבן ושפך מלט. היכן אנחנו בכלל? באיזו מאה?" צחק שוב והביט סביבו על החדר האפלולי, על הווילונות הכבדים, על הטפטים ועל הציורים.

אכן, היכן הם? לרגע התבלבלה ולא ידעה, ובתוך החירות, שיד אחת כבר עמדה להפוך אותה לאימה, הצליחה ידה האחרת לטפל בחירות ברכות רבה יותר ולנצל את ההזדמנות לנוע בזמן למקום שאליו אנחנו תמיד מבקשים לשוב – לילדות.

שם ישבה מול הכנרת, שיחקה ביד אחת באבנים זעירות וראתה סירת עץ חוצה את המים. סיגריה מגולגלת עפעפה בידה האחרת, והעשן טיפס, שיחק מעט ואז נמוג באטיות וללא מאבק. כך הייתה גם השעה, נטולת מאבק. עננים נעו וכיבו את השמש, ובצל נרגע האוויר והתקרר. גופה הרפה ונח כולו על גדת המים. רוח החלה מתעוררת, מלבה לאיטה את גחלי היום ההולכים וכבים, ואלו הבהבו מבעד לעיניים סגורות למחצה. הרגליים טבלו במים רק מעט, רק האצבעות, אך דווקא בגלל זה טיפס הקור במהירות במעלה הגוף, שטף וכבש את הקרסוליים ואת הברכיים ואת האגן ואת הבטן ועלה עד לראש, התערבב והתערסל עם הלאות של הטבק, שעורבב בפירורי חשיש. החום והקור נגעו זה בזה, שיחקו בין רגליה לראשה, ומפעם לפעם רעד

פיתל את גופה. הבתים נעלמו, וכמה דקות חלפו עד שהחשמל נבח מעל האספלט שמאחוריה והפך אותו נוצץ ומסתורי.

מסתורין, זו המילה המתרוממת כעת ומשולחת כחץ, מפלחת את השנים, את הדירה בתל אביב ואת בגדי החאקי ואת ימי המכינה. מסתורין שבו, יותר מכל דבר אחר, דוממת המכונה הגדולה של הזמן, המשא של פנים, מקומות, שמות ומראות ההולך ונעשה כבד, כל מה שעבר ונצרב ומצא את מקומו במרתף פנימי, ממתין לאיזה בזיק ריח או צליל, כדי לזנק וללפות את האדם ולגרור אותו. יש שם הרים גבוהים ועמקים ובמרכזם אגם, שסביבו מניחות חיות את גופן ומשתעשעות. יש שם חופים שבהם מתנגנת מוזיקה מהירה המטעינה את הגופים ואת המים בקצב, והאור נשפך בנדיבות ואינו חדל.

לא היו שם לא עבר ולא עתיד כשהניעה את האצבעות ונתנה למים ליפול ביניהם כשהתרוממה לאיטה כדי לראות כי הספינה כבר אינה יותר מכתם וההרים שוב לא קשים ונטולי תזוזה, אלא מנסים דווקא להגיע מעלה, כפי שהיא עצמה ניסתה. בהיעדר פחד, המוצץ את כוחו מן הזמן, החלה נכנסת למים ומצאה את עצמה שוחה בלי מאמץ ובלא להכות במים. צוללת ועולה, עירומה לבד מבדי המים שהתפתלו על גופה. לא אל החשמל שחתה, אלא למה שהחשמל הפך: רקיע נוסף שבערו בו גחליליות.

היא התעייפה שם וחדלה לנוע, ותשוקה חדשה החלה מפעמת בה: להיבלע כך, להתכסות בחומר השעה הזו. ים הגליל עמד מזמין. לא נראה אדם בשום מקום, ואולי הם כבר אינם, חדלו מהלהג התמידי ומשאר מיני הלכלוך, עטיפות ובקבוקים, בדלים ובגדים, נעליים ותיקים; חדלו קולות הצחוק הפרועים וחדלו הלחישות המגונות, חדלו המנועים וחיות הברזל בכביש ובאתרי הבנייה; חדלו והותירו רק את צניחת האדמה לקראת המים, את משי הימה ואת רפרוף הדג שחלף על רגליה, כמו מורה לה את הדרך פנימה. כשיצאה לבסוף מהמים, נתקלה בקור ומייד אחר כך בבגרות. היא נסעה וטסה, שכרה דירה וקנתה רכב, צעדה בשביל הזה ובאחר וכל מה שעשתה היה צעד אחד רחוק יותר מים הגליל של שעת בין ערביים, סיגריה ריחנית ועירום שהיה מכוסה כולו.

היא חזרה אל החדר, אל האפלולית שבה שיחקו צמד נרות על פני הגבר שמולה. גם הוא ירד להיכן שירד, עיניו היו סגורות ומבטו היה מעורפל. היא השתעלה, והוא נרעד, פתח את עיניו והנהן כלפיה. היא חייכה, והנרות משכו את חיוכה ומילאו את החדר. ניקולה השתחרר מלפיתת הדמיון ומזג את שארית היין. היא סיפרה לו על הכנרת, על אותו יום.

"החופשות בכפר קטן במעלי עמק האואסטה", פתח ניקולה כשסיימה, קולו עייף ומהורהר. בבקרים האש הרקידה מים בסיר

פח ואביו היה פוסע לבדו בגן הזעיר, עוצר במקום שבו השיחים יצרו קו גבול ומעשן במתינות סיגריה בודדת. התיקים ובהם נעלי הקרח והחבלים נארזו, וההליכה החלה. בתי חווה קטנים, ריח חריץ הגבינה בעצירה הראשונה, הקפה החזק אחר כך. "הטיפוס, כיצד אפשר בכלל להסביר את השעות ההן", אמר ניקולה והשתתק לדקה ארוכה. "הנשימות של אבא, בזו אחר זו, ארוכות ובריש טבק. שום קול מלבד הפסיעות והנשימות. הגוף מגויס כולו. השרירים מתוחים, והם מותחים דבר נוסף שאינו מצוי בתרשימי האנטומיה, בוורידים, בגידים ובאיברים."

המבט מתוח ועובר בנופים ההולכים ומאבדים צמחייה ומניחים במקומה בוהק, מחפש ומוצא מפלט מהרעש הקבוע של הבריות ושל סימני החיים שלהם – עשן, לכלוך, דברים מוזים מכאן לשם, נחבטים ונוקשים, אורות המציתים פיסת קרקע, אספלט נוצץ בשחור, זפת קשה שעוד שומרת בתוכה את הרתיחה, והמנועים המשתעלים והממהרים מכים עשן הנבלל יחד ועולה כמין תחינה עכורה לגמרי, מתרוממת ומכסה כהינומה את כל צמחיית האבן, שרק הולכת וגואה כאותו צמח מטפס שאיבד שליטה, ובחירות, בעזובה, הוא אוכל את כל שנקרה בדרכו.

המבט מחפש שם ומוצא את נעלי האב ואת גופו החזק, את השביל המתפתל ועולה, את הפסגות הרחוקות הבוערות בשלג, לא נאכלות אלא רק זורחות עוד ועוד. "היינו יושבים שם בחצות

היום ואוכלים את כריכי הבשר המיובש שאימא הכינה ושותים מים קרים ממימיות. לאחר מכן היינו משתרעים על סלע ועוצמים את העיניים למשך רבע שעה. היד שלו לא פעם ולא פעמים שוטטה וחיפשה את הגב ואת הכתפיים שלי ונחה עליהם ברישול. אני מרגיש את הידיים ההן עד היום, גם כעת". ניקולה עצם את עיניו והיטיב את התנוחה על הכיסא.

"האצבעות שלו היו חמות וכבדות, ומדי פעם בפעם הן לחצו על השכמות המזיעות ועל בד החולצה, שהיה רטוב מעט וצונן למגע." ניקולה השתק שוב. עיניו היו עצומות ושכמותיו נעו מעט כמו משהו נגע בהן. כשפתח את עיניו, אישוניו היו רפויים יותר ואיזה ברק עמד בהם, ניצוץ משובה, כמו הצליח להתל בזמן, לעקוף את שומרו החמורים ולהשתחל בפרצה כדי לשוב ולנוח במקום שבו הזמן הוכחד, הובס על ידי ההתרוממות שלהם, שלו ושל אביו, מחייכים זה לזה, ממשיכים לטפס במעלה השביל, שהופך יותר ויותר תלול, נאחזים בזיזים ובסלעים, מושכים את הגוף פעם אחר פעם.

השעה הלכה והתאחרה, ולא נותרה להם ברירה אלא לשוב לעייפות ולגוף הכבד. הזיכרון סיים את בערתו, הפתיל נאכל כולו, וההווה, האם אינו תמיד מבוהל ממהו? ניקולה הציע לה לעבור להתגורר בבית, והיא הסכימה בלי היסוס. בבית חלפו זה על פני זה כבני מלוכה גולים בארמון עצום ממדים. בחוץ ההמון

דרש את הדם, ובכיכר עלתה אש. הם אכלו בשקט וכמעט ולא דיברו. מים גאו סביבם, אבל בפנים היה יבש. אלה הטיבה את הכרית לראשו של ניקולה, מחתה את מצחו והתקינה לו ארוחות, גם כשכבר התקשה לקום וגופו רעד בחזקה מפרצי שיעול.

הם שהו בחדר שמבעד לו הלכה ופשתה המגפה. החנויות הסגורות הלכו והתכסו קרום זוהמה. הסירות היטלטלו במים זעיר פה זעיר שם בלא דורש, והבריות המובטלים ממעש ישבו מול מסך ובהו במתים. הריח, זה המורכב מלחות ומעשי בני האדם, הלך ופחת, והצלילות החדשה, באוויר ובמים, שבימים כתיקונם הייתה מעלה חדות בריאות וטהרה, עמדה דווקא כעדות המוות. המשאיות בצפונה של המדינה עמדו זו אחר זו בשורה חמורה של מצבות ברזל. החיות ששבו ללגונה וקרבו, תחילה בזהירות ואז בחירות הולכת וגדלה לבתי העיר, סימנו את ההיגיון הנצחי של הקיום: במקום זה שמחסיר יבוא דבר מה אחר, היכן שהובס שבט ייולד אחר, במקום שבו פרצה שריפה עוד רגע קט יעלו חיים אחרים, חזקים יותר, נטולי טפילים.

על הסופר

יונתן ברג, סופר ומשורר, ספריו האחרונים הם הרומן "הרחק מעצי התרזה" (הספריה לעם, עם-עובד) הממואר "פסגות: סיפור עזיבה" (אפיק) וספר השירה "היסטוריה" (קשב לשירה), אוהב את איטליה, את ונציה ואת המסע.

אלה, בחורה תל אביבית צעירה, סטודנטית לקולנוע, נסחפת כמעט מבלי-דעת לעיר ונציה, שעה שחייה נתונים לבלבול וחוסר פשר, כמו בני דורה. בונציה היא פוגשת בגבר מבוגר, פרופסור בגמלאות המטלטל את עולמה וסוחף אותה לעולם ובו משיחים, רבנים, תיבות נעולות ובהם כתבים סודיים וארמונות רבי חדרים. האם היא נמשכת אליו או למה שקורן ממנו וחסר סביבה-סדר, משמעות, רעיונות גדולים? אולי זו ונציה, המסתורית, היפה, מלאת המים, רחוקה כל כך מתל אביב והשמש הים-תיכונית הקשה והישירה? ובתוך המסע והמפגש מגיע האבק, אבק היורד על העולם והעיר וסוגר בזה אחר זה את החנויות והבתים ומותיר רק בית-מידות ישן ובו מפגש בין דורות, בין ערים ובין אישה וגבר.